

De afweging tussen objectieve en subjectieve indicatoren bij beleidsvorming

Een onderzoek naar verklaringen voor indicatorprioritering door gemeentelijke beleidsmedewerkers

Naam: Sara van den Berg

Studentnummer: S3017419

E-mail: s.c.van.den.berg.3@umail.leidenuniv.nl

Docent: Rik Joosen

Inleverdatum: 19-05-2025

Cursusnaam: Afstudeerseminar beleid en beleidsvorming in Multi-Level Governance

Opdracht: Masterscriptie

Aantal woorden: 9.998

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie, 'De afweging tussen objectieve en subjectieve indicatoren bij beleidsvorming'. Deze scriptie heb ik geschreven ter afronding van de Master *Management van de Publieke Sector; politiek, beleid en management* aan Universiteit Leiden. De scriptie is geschreven voor de afstudeerrichting van *Multi-Level Governance*. In april en mei van 2025 ben ik bezig geweest met het onderzoeken en schrijven van mijn scriptie.

De interesse voor het onderwerp komt voort uit mijn bacheloropleiding *Bestuurs- en Organisationswetenschappen* aan de Vrije Universiteit. Tijdens het vak *Beleid en besluitvorming* was er een docent die met veel passie les gaf over het beleidsvormingsproces. Hierin was er specifieke aandacht voor de onbedoelde gevolgen van beleid en de oorzaken daarvan. Deze interesse is altijd blijven hangen en daarom wilde ik graag onderzoek doen naar de afwegingen bij totstandkoming van beleid op basis van objectieve en subjectieve indicatoren.

Het schrijven van deze scriptie vond ik naast interessant ook onwijs leerzaam. Dit kwam met name door het mezelf eigen maken van de voor mij nieuwe onderzoekstechniek, de Q-methode. De interactieve vorm van onderzoek doen gaf direct verdiepende gesprekken en resultaten terwijl de spelvariant het ook luchtig maakte om over ingewikkelde materie te spreken.

Graag zou ik alle respondenten willen bedanken voor hun snelle reacties en enthousiaste deelname aan mijn onderzoek. Daarnaast wil ik ook de mensen bedanken die mijn vraag hebben uitgezet en doorgestuurd waardoor ik meer respondenten dan van tevoren bedacht kon spreken. Ik heb veel van jullie als beleidsmedewerker geleerd en vond het interessant om in de gemeente waar ik altijd heb gewoond een rondleiding te hebben gekregen door alle kamers van het gemeentehuis. Als laatste wil ik ook mijn scriptiebegeleider bedanken voor de inhoudelijke begeleiding en ook de gezellige gesprekken op vrijdagochtend. U stond altijd open voor alle vragen maar gaf me ook de zelfverzekerdheid die ik nodig had om dit onderzoek zelfstandig uit te voeren.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Sara van den Berg

Amsterdam, mei 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding en onderzoeksvraag.....	5
1.2 Maatschappelijke relevantie.....	6
1.3 Wetenschappelijke relevantie.....	6
1.4 Onderzoeksdoel.....	7
1.5 Leeswijzer.....	7
2. Theoretisch kader	9
2.1 De rol van indicatoren.....	9
2.2 Objectieve indicatoren.....	10
2.2.1 Kritiek op objectieve indicatoren.....	10
2.3 Subjectieve indicatoren.....	11
2.3.1 Kritiek op subjectieve indicatoren.....	12
2.4 Combinatie van subjectief en objectief.....	12
2.5 Objectief geprioriteerd boven subjectief.....	13
2.6 Betrouwbaarheid.....	13
2.7 Legitimiteit.....	14
2.7.1 Input legitimiteit.....	14
2.7.2 Output legitimiteit.....	15
2.7.3 Throughput legitimiteit.....	15
2.8 Transparantie.....	15
3. Methodologie	17
3.1 Q-set.....	17
3.2 Q-sorteringsproces.....	19
3.3 Interviews.....	19
3.4 Respondenten.....	20
3.5 Informed Consent.....	21
3.6 Betrouwbaarheid en Validiteit.....	21
4. Resultaten	23
4.1 Resultaten rangschikking stellingen.....	23
4.2 Algemene resultaten interviews.....	26
4.3 Betrouwbaarheid.....	27
4.4 Legitimiteit.....	27
4.5 Transparantie.....	28

4.6 Interne subjectiviteit.....	29
4.7 Externe subjectiviteit.....	30
4.8 Objectief niet toereikend.....	31
5. Analyse.....	32
5.1 Prioritering objectieve versus subjectieve indicatoren.....	32
5.2 Verklaring voor de prioritering van objectieve indicatoren.....	33
6. Conclusie.....	36
6.1 Beperkingen en aanbevelingen.....	37
6.2 Maatschappelijke implicaties.....	38
7. Literatuurlijst.....	39
8. Bijlage 1: Stellingen.....	42
9. Bijlage 2: De matrix.....	45
10. Bijlage 3: Uitleg sortingsproces.....	46
11. Bijlage 4: Rangschikking per respondent.....	48
12. Bijlage 5: Opzet semi-gestructureerde interviews.....	53
13. Bijlage 6: Toestemmingsformulier.....	55

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en onderzoeksvraag

De aanleiding voor het onderzoek is dat beleid niet altijd het gewenste resultaat oplevert doordat onderliggende doelstellingen niet worden verwezenlijkt. Een van de mogelijke verklaringen hiervoor is dat bij de vormen van beleid te veel gestuurd is op objectieve indicatoren in plaats van subjectieve indicatoren (van Thiel en Leeuw, 2002). Objectieve indicatoren is de feitelijke informatie waarop beleid wordt gebaseerd, de informatie is onpartijdig en onafhankelijk van degene die de informatie gebruikt of onderzoekt (Andrews et al., 2006). Subjectieve indicatoren zijn persoonlijke oordelen, percepties of ervaringen van betrokkenen. Ze zijn altijd op een bepaalde manier bevooroordeeld en staan niet los van degene die de informatie verstrekt (van der Voet & Lerusse, 2024).

De onbedoelde gevolgen die optreden ten gevolge van het te veel sturen op deze objectieve indicatoren wordt de *performance paradox* genoemd (Vernon, 1979 en van Thiel en Leeuw 2002). Hierin wordt de menselijke maat uit het oog verloren en zijn het behalen van resultaten belangrijker geworden dan het onderliggende doel verwezenlijken. Een duidelijk voorbeeld van de *performance paradox* is de zogenoemde ‘bonnendag’ bij de politie (NU.nl, 2006). Om criminaliteit te verminderen, werden agenten beoordeeld op het aantal boetes dat ze uitschreven. Dit leidde ertoe dat agenten aan het eind van de maand massaal boetes gaven, vaak voor kleine overtredingen, om hun quota te halen. Hoewel de cijfers verbeterden, droeg dit niet bij aan het terugdringen van criminaliteit (NU.nl, 2006). Het voorbeeld toont aan dat beleid dat te veel leunt op meetbare indicatoren kan afwijken van het oorspronkelijke doel.

Voor deze masterscriptie is naar de bestuurslaag gemeente gekeken, deze heeft allerlei verschillende taken, waaronder het maken van beleid. Het afgelopen decennium is de trend ingezet om steeds meer overheidstaken te decentraliseren naar gemeenten (Min van BZK, 2024). Wat inhoudt dat het takenpakket van de gemeenten is gegroeid en dat zij voor meer beleidsterreinen beleid moet gaan maken, uitvoeren en financieren (Min van BZK, 2024). Het beleid wordt in opdracht van de politiek of uit eigen initiatief gevormd door de beleidsmedewerkers van de gemeente.

Binnen de literatuur is onderzoek gedaan naar de prioritering van objectieve dan wel subjectieve indicatoren bij het vormen van beleid. Hierbij is onderzocht wat de mogelijke negatieve gevolgen hiervan zijn. Er is echter nog vrijwel geen onderzoek gedaan naar de verklaring van beleidsmedewerkers voor deze prioritering. De onderzoeksvraag die hieruit voortvloeit is: *‘Wat verklaart de afweging van beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau om*

objectieve dan wel subjectieve indicatoren te prioriteren bij beleidsformulering?’ Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van twee deelvragen. Deze zijn respectievelijk: ‘Worden objectieve of subjectieve indicatoren door beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau geprioriteerd bij het vormen van beleid?’ en ‘Wat is de verklaring dat objectieve indicatoren geprioriteerd worden boven subjectieve indicatoren bij beleidsformulering op gemeentelijk niveau?’

1.2 Maatschappelijke relevantie

Binnen dit onderzoek is de maatschappelijke relevantie gericht op het verbeteren van beleidsvorming binnen de gemeente. Doordat bij het vormen van beleid een disbalans ontstaat tussen objectieve en subjectieve indicatoren kan voorbijgegaan worden aan de ervaringen, percepties en behoeften van burgers. Met als gevolg dat beleid wordt gevormd dat onderliggende doelstellingen niet verwezenlijkt. Door middel van dit onderzoek worden afwegingen expliciet gemaakt en ontstaat bewustwording over de prioritering van objectieve boven subjectieve indicatoren. Deze inzichten maken het mogelijk om na te gaan op welke wijze de kenmerken die objectieve indicatoren aantrekkelijk maken ook kunnen worden versterkt bij subjectieve indicatoren. Op die manier kan worden gestreefd naar een evenwichtiger inzet van beide typen indicatoren binnen het beleidsvormingsproces.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

De literatuur bespreekt in hoeverre beleidsvorming het beste kan worden gebaseerd op objectieve dan wel subjectieve indicatoren. Andrews et al. (2006) geven hierin het meest nadrukkelijke statement en beschouwd objectieve indicatoren als de ‘gouden standaard’. Schater (2010) en van der Voet & Lerusse (2024) nemen dit statement over. De genoemde auteurs hebben onderzocht in hoeverre beleidsvorming gebaseerd is op objectieve dan wel subjectieve indicatoren en welke van de twee daarbij de voorkeur krijgt. Wat in deze en andere studies echter onderbelicht blijft, is de verklaring waarom beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau de voorkeur geven aan objectieve boven subjectieve indicatoren. In de literatuur is afzonderlijk onderzoek verricht naar de factoren die beleid betrouwbaar, legitiem en transparant maken. In elk van deze drie concepten worden objectieve indicatoren herhaaldelijk genoemd als cruciale elementen die bijdragen aan het versterken van deze eigenschappen van beleid.

Tot op heden ontbreekt empirisch onderzoek dat inzicht biedt in de achterliggende verklaring voor de voorkeur van beleidsmedewerkers voor objectieve boven subjectieve indicatoren.

1.4 Onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is om een verklaring te vinden voor de motieven van beleidsmedewerkers om objectieve indicatoren te prioriteren boven subjectieve indicatoren bij de vorming van gemeentelijk beleid. De verklaring is tot stand gekomen via een single-case analyse, waarbij de nadruk ligt op de afwegingen van individuele beleidsmedewerkers in plaats van op het gemeentelijke beleid als geheel. In het onderzoek staan rijke beschrijvingen en persoonlijke inzichten van beleidsmedewerkers centraal, waarbij generaliseerbaarheid van ondergeschikt belang is. De Q-methode sluit goed aan bij deze benadering, omdat het de verschillende perspectieven van beleidsmedewerkers zichtbaar maakt. Door het sorteren van stellingen komt de prioritering van beleidsmedewerkers naar voren, waarna verdiepende interviews verdere context en onderbouwing bieden om tot een heldere verklaring te komen.

Het onderzoek is retrospectief van aard, omdat het zich richt op het verklaren van de afwegingen die beleidsmedewerkers in het verleden hebben gemaakt. Door eerdere beleidskeuzes te analyseren, wordt beoogd inzicht te verkrijgen in de onderliggende verklaringen.

1.5 Leeswijzer

Deze masterscriptie bestaat uit zes hoofdstukken. Hoofdstuk één introduceert de aanleiding, onderzoeksvraag, het onderzoeksdoel, de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie. Hoofdstuk twee behandelt het theoretisch kader, met aandacht voor kenmerken en beperkingen van objectieve en subjectieve indicatoren. Tevens wordt onderzocht in hoeverre betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie verklaringen bieden voor de voorkeur voor objectieve indicatoren. Hoofdstuk drie beschrijft de methodologie, inclusief de Q-methodologie, respondentenselectie en informed consent. Hoofdstuk vier presenteert de onderzoeksresultaten. Gevolgd door hoofdstuk vijf, waarin theorie en resultaten worden geanalyseerd. Hoofdstuk zes sluit af met een conclusie, aanbevelingen en maatschappelijke implicaties.

2. Theoretisch kader

Voordat wordt ingegaan op objectieve en subjectieve indicatoren en hun relevantie voor beleid, wordt eerst toegelicht waarom dit onderscheid bestaat en waar het zijn oorsprong vindt. Tevens wordt verklaard waarom objectieve indicatoren doorgaans hoger worden gewaardeerd dan subjectieve. Dit resulteert in de verwachting dat betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie onderliggende verklaringen zijn voor deze prioritering. Dit is van belang zodat het empirisch onderzoek gestoeld is op een wetenschappelijke basis en daarmee verdiepend van aard is.

2.1 De rol van indicatoren

Indicatoren spelen een essentiële rol in het beleidsvormingsproces, doordat zij richting geven aan de probleemdefiniëring en dienen als basis voor het formuleren van beleidsmaatregelen (Lonsdale, 2009 en Moynihan, 2008). Beleidsmedewerkers gebruiken deze indicatoren om complexe maatschappelijke vraagstukken te vertalen naar beheersbare gegevens waarmee keuzes beargumenteerd worden (Lonsdale, 2009 en Moynihan, 2008). Beleidsmedewerkers in de publieke sector beschikken echter over significant veel informatie over maatschappelijke problemen, hun oorzaken en mogelijke oplossingen. Paradoxaal hiertegenover staat dat deze overvloed aan informatie leidt tot een steeds grotere schaarste aan aandacht. Dit omdat de beschikbare informatie de verwerkingscapaciteit ruimschoots overstijgt (van der Voet & Lerusse, 2024). De beslissing van beleidsmakers om het ene probleem te prioriteren boven het andere hangt af van de *prestatie-informatie* waarover zij beschikken (van der Voet & Lerusse, 2024). Beleidsmakers gaan prioriteren op basis van objectieve versus subjectieve indicatoren bij het vormgeven van beleid, waarbij objectief vaak wordt geprioriteerd boven subjectief (Schachter, 2010).

Dit komt allereerst door het bestuursparadigma van *New Public Management* dat opkwam in de jaren '80/ '90 (Torfing et al., 2020). Door de crisis in de publieke sector, wat gekenmerkt werd door groeiende inefficiënte bureaucratie en stijgende kosten van publieke diensten, ontstond de vraag naar meer efficiëntie en effectiviteit van de overheid. Het beleid moest worden gerationaliseerd en niet langer uitsluitend steunen op politieke besluitvorming. Zo ontstonden agentschappen die verplichtte dat elk beleid doelstellingen had die objectief toetsbaar waren (Schachter, 2010). De efficiëntie en effectiviteit diende bereikt te worden door marktelementen te implementeren binnen de overheid, met als hoofddoel de overheid in te richten als een resultaatgerichte organisatie (Torfing et al., 2020). Beleid diende gebaseerd te worden op feiten en cijfers en resultaten diende objectief meetbaar te zijn. Door te sturen

op deze objectieve indicatoren kan beleid ook onderling vergeleken worden en was het sneller duidelijk wie of wat het beter deed. De manier van denken van NPM is nog altijd dominant in hoe het beleid nu wordt opgesteld (Torfing et al., 2020).

2.2 Objectieve indicatoren

Objectieve indicatoren worden binnen onderzoek naar de publieke sector beschouwd als de ‘gouden standaard’ (Andrews et al., 2006). Dit omdat ze worden gezien als de beste indicator om de echte wereld nauwkeurig weer te geven en de discretionaire ruimte te minimaliseren. Het is bij objectieve indicatoren van cruciaal belang dat de indicator onpartijdig en onafhankelijk is van degene die de informatie gebruikt of onderzoekt (Andrews et al., 2006). Daarnaast moet een objectieve indicator valide zijn doordat het intern consistent en stabiel is over tijd (Schachter, 2010). Het vormen van beleid op basis van objectieve indicatoren kan hierdoor als een wetenschappelijk proces worden beschouwd (Schachter, 2010). Om de discretionaire ruimte te beperken en objectiviteit te waarborgen moet de indicator aan twee voorwaarden voldoen: allereerst moet precies en zorgvuldig worden gemeten wat je wil beoordelen en ten tweede moet een externe controle kunnen plaatsvinden om die eerste beoordeling te verifiëren (van der Voet & Lerusse 2024 en Andrews et al., 2006). Bijvoorbeeld examenuitslagen van studenten, ze weerspiegelen objectief de prestaties van de studenten en kunnen gevalideerd worden door externe examinatoren (Andrews et al., 2006). Het is hierbij van belang dat de waarnemer van de objectieve indicator geen persoonlijke interpretatie geeft aan de feiten en cijfers (Schachter, 2010). Van der Voet en Lerusse (2024) voegen hieraan toe dat objectieve indicatoren aan de hand van expliciete en geformaliseerde criteria dienen te ontstaan wat de betrouwbaarheid en externe verificatie vergroot met als resultaat dat de juistheid van de objectieve indicator kan worden bevestigd.

2.2.1 Kritiek op objectieve indicatoren

De grootste valkuil van objectieve indicatoren is dat ze onvoorwaardelijk voor waarheid worden aangenomen (Andrews et al., 2006). Echter, de feiten en cijfers die worden gebruikt bij het meten van prestaties zijn vaak bedacht door mensen die zelf ook subjectieve beweegredenen hebben. Ofwel de feiten en cijfers zeggen iets over het (deel van het) onderwerp wat de beleidsmakers belangrijk vinden, de politiek van dat moment of door wat vroeger belangrijk werd gevonden (Andrews et al., 2006). Daarnaast kan alleen gemeten worden waarvan gegevens zijn, hierdoor geven die feiten en cijfers altijd een deel van het geheel weer (Andrews et al., 2006).

Daarnaast representeren objectieve indicatoren niet altijd het onderliggende doel, dit komt door de complexiteit van de systemen, gebrek aan informatie, tijdgebondenheid en verandering in context (Vernon, 1979). Van Thiel en Leeuw (2002) bouwen hierop voort en specificeren hoe beoordelingssystemen op basis van objectieve indicatoren ontworpen zijn om efficiëntie en verantwoording te verbeteren maar vaak paradoxaal het tegenovergestelde effect hebben op de complexe wereld van de publieke sector. Ze beargumenteren dat binnen de publieke sector een zwakke correlatie kan zijn tussen objectieve indicatoren en onderliggende doelstellingen met de *performance paradox* tot gevolg (van Thiel en Leeuw, 2002). De publieke sector is een complex en voortdurend veranderend systeem, waardoor objectieve indicatoren hun waarde ten opzichte van de oorspronkelijke doelstellingen verliezen. Dit kan leiden tot misleidende rapportages waarin resultaten verbeterd lijken, terwijl de beoogde doelstellingen uitblijven (van Thiel en Leeuw, 2002).

2.3 Subjectieve indicatoren

Subjectieve indicatoren dienen het doel een bepaalde dimensie van een probleem te meten, dit gebeurt door middel van persoonlijke oordelen, percepties of ervaringen van betrokkenen (van der Voet & Lerusse, 2024 en Parks, 1984). Ze spelen daarom een belangrijke rol bij tevredenheidsmetingen. Subjectieve indicatoren zijn altijd op een bepaalde manier bevooroordeeld en staan niet los van degene die de informatie verstrekt (Andrews et al., 2006). Andrews et al. (2006) beargumenteren dat subjectieve indicatoren goede alternatieve informatiebronnen vormen op het moment dat objectieve indicatoren niet beschikbaar zijn, wanneer objectieve indicatoren de complexiteit van het probleem in de publieke sector niet kunnen omvatten of niet de relevante dimensies weerspiegelen.

De informatie kan op twee manieren verkregen worden: ten eerste door interne medewerkers van een organisatie en ten tweede door externe belanghebbende (van der Voet & Lerusse, 2024). Beleidsmedewerkers hechten doorgaans meer waarde aan informatie afkomstig van collega's of bestuurlijke actoren dan aan signalen van buiten het gemeentehuis. Dit komt door een groter vertrouwen in de deskundigheid en betrouwbaarheid van interne bronnen (van der Voet & Lerusse, 2024). Wanneer informatie wordt verstrekt door iemand die als deskundig, eerlijk en behulpzaam wordt beschouwd, zijn beleidsmedewerkers eerder geneigd om tot actie over te gaan. Daarbij bespaart het gebruik van informatie van vertrouwde bronnen tijd, omdat deze informatie niet zelf gevonden hoeft te worden en deze niet eerst hoeft te worden geverifieerd (van der Voet & Lerusse, 2024).

Externe subjectieve informatie wordt verkregen via burgers, belanghebbende of organisaties buiten de overheid. Deze informatie kan verkregen worden door middel van een uitvraag zoals een enquête of inspraakavond of doordat de burger actief contact zoekt met de gemeente. Schachter (2010) beargumenteert dat hoewel deze vormen van input waardevolle perspectieven kunnen bieden, blijkt dat beleidsmedewerkers burgers soms als minder goed geïnformeerd beschouwen. Wat invloed heeft op de mate waarin deze informatie wordt meegenomen in beleidsvorming (Schachter, 2010).

2.3.1 De kritiek op subjectieve indicatoren

Subjectieve indicatoren hebben een aantal tekortkomingen waardoor ze lager worden gewaardeerd dan objectieve indicatoren. Allereerst worden subjectieve indicatoren bekritiseerd vanwege de vatbaarheid voor sociaal wenselijke antwoorden, daarnaast is de verkregen informatie niet gemakkelijk extern te verifiëren (van der Voet & Lerusse, 2024).

Common-method bias is ook een tekortkoming van subjectieve indicatoren. Deze bias ontstaat wanneer respondenten vergelijkbare antwoorden geven op afzonderlijke vragen, wat bij mensen relatief snel voorkomt (Andrews et al., 2006). Subjectieve indicatoren zijn gebaseerd op de mening van burgers, die afhankelijk is van hun geheugen en vaak gepaard gaat met onzekerheid over hun kennis (Andrews et al., 2006 en Schachter, 2010). Van der Voet en Lerusse (2024) voegen hieraan toe dat subjectieve indicatoren ook niet altijd een volledig beeld geven van de relevante casus. Als laatste kan bij subjectieve indicatoren *motivated reasoning* optreden, dan gaan beleidsmedewerkers op basis van hun overtuigingen informatie beoordelen. Ze nemen eerder informatie mee die hun standpunt bevestigt en wantrouwen tegenstrijdige informatie. Dit wordt versterkt wanneer ook de bron niet binnen het vertrouwde referentiekader valt (van der Voet & Lerusse, 2024).

2.4 Combinatie subjectief en objectief

Naast dat de objectieve- en subjectieve indicatoren in het wetenschappelijk debat los van elkaar worden besproken, kunnen ze ook naast elkaar bestaan. Door beide indicatoren toe te passen bij het vormen van beleid kunnen verschillende perspectieven worden meegenomen en de beperkingen van elke indicator worden geminimaliseerd (Andrews et al., 2006). De valkuil hierbij is dat beleidsmedewerkers de informatie uit beide indicatoren gaan beoordelen alsof ze hetzelfde zijn. Andrews et al. (2006) en Parks (1984) tonen aan dat objectieve en subjectieve indicatoren zelden met elkaar correleren binnen de publieke sector. Wat inhoudt

dat objectieve en subjectieve indicatoren naast elkaar kunnen bestaan bij de vorming van beleid maar dat ze beide een ander stukje van het probleem en oplossing laten zien.

2.5 Objectief geprioriteerd boven subjectief

Binnen het huidig wetenschappelijk debat is bekend dat objectieve indicatoren door beleidsmedewerkers geprioriteerd worden boven subjectieve indicatoren bij het vormen van beleid. Subjectieve indicatoren worden met name ingezet ter aanvulling op of als alternatief wanneer objectieve indicatoren ontbreken (van der Voet en Lerusse, 2024, Andrews et al., 2006 en Schachter, 2010).

Hoewel de wetenschappelijke literatuur nog geen eenduidige verklaring biedt voor de prioritering van objectieve boven subjectieve indicatoren, wordt wel gesuggereerd dat objectieve indicatoren kunnen bijdragen aan de betrouwbaarheid (Bundi & Pattyn, 2021 en Clark et al., 2021), legitimiteit (Schmidt, 2012 en Scharpf, 1999) en transparantie (Andersen et al., 2006 en Van der Voet & Lerusse, 2024) van beleid. In dit onderzoek zijn de veronderstelde voordelen van objectieve indicatoren empirisch getoetst, om te achterhalen of deze een verklaring bieden voor de voorkeur van beleidsmedewerkers voor objectieve boven subjectieve indicatoren. Voordat deze empirische analyse wordt besproken, volgt eerst een overzicht van de literatuur over de rol van betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie in beleidsvorming.

2.6 Betrouwbaarheid

Objectieve indicatoren dragen bij aan de waarborging van betrouwbaarheid, wat vervolgens de nauwkeurigheid van de prestatiemeting valideert. Sinds de opkomst van NPM is *Evidence-Informed Policy Making* (EIPM) centraal komen te staan binnen de beleidsvorming (Bundi en Pattyn, 2021). Het gebruik van bewijs in het beleidsproces wordt vaak gezien als onderdeel van een rationele en doelgerichte aanpak van beleidsvorming. EIPM wordt in dat licht gepromoot om beleidsbeslissingen effectiever en efficiënter te maken om zo de betrouwbaarheid van het beleid te vergroten. Beleidsmedewerkers willen op basis van die betrouwbaarheid hun keuze baseren op de juiste informatie met als doel publieke middelen op een zorgvuldige en evenwichtige manier in te zetten (Bundi en Pattyn, 2021).

Wanneer moet worden beoordeeld of beleid betrouwbaar is, dient er rekening gehouden te worden met twee factoren (Clark et al., 2021). Allereerst *stability*, wat verwijst naar de consistentie van een beleidsmaatregel over tijd. Dit betekent dat wanneer beleid op basis van dezelfde informatie opnieuw wordt geïmplementeerd, de uitkomsten slechts

minimale variatie zouden mogen vertonen. Een dergelijke stabiliteit draagt bij aan de betrouwbaarheid en consistentie van het beleid (Clark et al., 2021). De tweede factor is *internal reliability*. Hierbij gaat het over de mate van consistentie tussen de indicatoren waarop het beleid is gebaseerd. Het is van belang vast te stellen of de geïmplementeerde beleidsmaatregel (X) daadwerkelijk een causale invloed uitoefent op het vastgestelde beleidsprobleem (Y), of dat de waargenomen relatie tussen deze variabelen het resultaat is van een kunstmatige samenhang. Er dient sprake te zijn van een consistente en onderling gerelateerde structuur tussen de verschillende beleidscomponenten om de betrouwbaarheid en effectiviteit van het beleid te waarborgen (Clark et al., 2021). Deze twee factoren zorgen ervoor dat er minder interpretatieverschillen of discussie ontstaan over het te voeren beleid (Bundi en Pattyn, 2021 en Clark et al., 2021).

2.7 Legitimiteit

Legitimiteit is de mate waarin beleid als rechtvaardig en rechtmatig wordt ervaren en is cruciaal voor de effectiviteit van beleid. Dit heeft betrekking op de handhaving van regels en wetten, het vrijwillig naleven van beleidsmaatregelen en de mate van vertrouwen in beleid (Schmidt, 2012 en Scharpf, 1999). Legitimiteit van beleid kan verkregen worden door een juiste balans tussen *input*, *output* en *throughput* van beleid (Schmidt, 2012 en Scharpf, 1999).

2.7.1 Inputlegitimiteit

Inputlegitimiteit verwijst naar de mate waarin burgers of hun vertegenwoordigers invloed hebben op het beleidsproces. Waarbij het draait om betrokkenheid, democratische inrichting en de representativiteit van beleidsvorming (Scharpf, 1999). Om inputlegitimiteit te waarborgen dient er ruimte te zijn voor publieke discussie over beleid. Burgers beschikken binnen dit proces over mechanismen om de verantwoordelijken ter verantwoording te roepen of om het mandaat te ontnemen, bijvoorbeeld via verkiezingen (Scharpf, 1999). Als onderzoeker heb ik inputlegitimiteit, zoals beschreven door Scharpf (1999), geïnterpreteerd als het proces waarbij beleidsmedewerkers de beleidsvorming baseren op objectieve indicatoren om maatschappelijke wensen te onderbouwen en zo het beleid democratisch te legitimeren. Daarbij dienen beleidsmedewerkers zich tevens aan de procedurele legitimiteit te houden, wat inhoudt dat beleid altijd moet voldoen aan grondwettelijke normen en binnen de juridische bevoegdheden van de wetgevende en uitvoerende instellingen (Scharpf, 1999).

2.7.2 Output Legitimiteit

Output Legitimiteit heeft betrekking op de effectiviteit en kwaliteit van beleid. Het gaat om de mate waarin beleid bijdraagt aan het oplossen van maatschappelijke problemen en het dienen van het algemeen belang. De effectiviteit van beleid wordt beoordeeld op basis van de behaalde resultaten, waarbij deze resultaten aantoonbaar moeten zijn aan de hand van feitelijke, verifieerbare en controleerbare gegevens (Scharpf, 1999). Idealiter worden deze gegevens vastgesteld door onafhankelijke actoren en de gegevens dienen reproduceerbaar te zijn om de validiteit van beleidsuitkomsten te waarborgen (Schmidt, 2012). Bij het uitgevoerde beleid is efficiëntie van essentieel belang, het beleid dient doelmatig te zijn zonder onnodige kosten. Hoe meer beleid bijdraagt aan het behalen van collectieve doelen in plaats van individuele doelen, hoe legitiemer het beleid is (Scharpf, 1999).

2.7.3 Throughput legitimiteit

Schmidt (2012) breidt het model van Scharpf (1999) uit door te stellen dat naast input- en output legitimiteit ook throughput legitimiteit essentieel is. Niet alleen wat besloten wordt is van belang, maar ook hoe dat gebeurt. Een efficiënt, eerlijk en transparant proces en de kwaliteit van interactie tussen betrokkenen staan hierbij centraal. In tegenstelling tot de resultaten van het beleid (output) of de manier waarop burgers invloed uitoefenen op het beleid (input), gaat het bij throughput legitimiteit over de kwaliteit van het proces (Schmidt, 2012). De belangrijkste kenmerken van een goed proces zijn effectiviteit, verantwoording, transparantie, inclusiviteit en openheid. Verantwoording vereist dat politieke actoren rekenschap afleggen van hun besluitvorming, door toe te lichten waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Daarnaast moeten burgers kunnen beoordelen hoe deze actoren inspelen op hun zorgen en wensen (Schmidt, 2012). Transparantie is belangrijk voor het toezicht, zo moeten onafhankelijke instanties kunnen controleren of besluiten en processen op een eerlijke manier en volgens vooraf afgesproken regels zijn verlopen (Schmidt, 2012). Hierin overlapt transparantie van throughput legitimiteit deels met transparantie zoals hierna beschreven.

2.8 Transparantie

Wanneer beleid wordt gebaseerd op objectieve indicatoren is het controleerbaar en toetsbaar van buitenaf. Dit maakt publieke verantwoording en vergelijking over tijd mogelijk, tussen verschillende situaties en met andere gemeenten. Dergelijk beleid wordt daardoor transparanter, met als resultaat dat het als effectiever wordt ervaren (van der Voet & Lerusse, 2024).

Door beleid transparant te maken dat wordt ervaren als effectief dient beleid te worden gebaseerd op objectieve indicatoren. Met als reden dat het beleid en de resultaten ervan op onafhankelijk wijze gecontroleerd kunnen worden (Andrews et al., 2006). Doordat door de gemeenschap is te zien op basis van welke feitelijke informatie keuzes zijn gemaakt zorgt dit voor meer draagvlak en begrip onder de burgers (Andrews et al., 2006). Naast dat burgers zelf de informatie kunnen beoordelen dienen beleidsmakers zelf ook helder en overtuigend aan de burgers te kunnen toelichten waarom het beleid noodzakelijk is, welk doel het dient en op welke wijze het aansluit bij gedeelde maatschappelijke waarden. Met name bij impopulaire of ingrijpende maatregelen is zorgvuldige communicatie essentieel om draagvlak te creëren en vrijwillige naleving te bevorderen (Scharpf, 1999).

Volgens Andersen et al. (2006) zijn objectieve indicatoren gebaseerd op externe waarneembare verschijnselen. Doordat informatie en uitkomsten worden beoordeeld aan de hand van expliciete en gestandaardiseerde criteria, ontstaat een beoordelingsproces dat minder vatbaar is voor persoonlijke interpretatie. De objectiviteit van deze aanpak is hierbij essentieel. Ze zorgt ervoor dat beoordelingen transparant, reproduceerbaar en controleerbaar zijn, wat bijdraagt aan het vertrouwen in de uitkomsten (Andersen et al., 2006).

Historische transparantie op basis van objectieve indicatoren houdt daarbij in dat het huidige beleid vergeleken kan worden met beleid uit het verleden of met vergelijkbaar beleid in de toekomst. Van der Voet & Lerusse (2024) beargumenteren dat wanneer de uitkomsten lager zijn dan in het verleden, beleidsmakers extra aandacht geven aan dat beleid om de situatie te verbeteren. Sociale transparantie houden in dat het beleid en de uitkomsten daarvan te vergelijken zijn met andere soortgelijke organisaties, bijvoorbeeld in dezelfde regio of met dezelfde aanpak (van der Voet & Lerusse, 2024).

3. Methodologie

Dit kwalitatieve onderzoek biedt inzicht in de overwegingen van gemeentelijke beleidsmedewerkers om bij beleidsvorming de voorkeur te geven aan objectieve boven subjectieve indicatoren. Hiervoor is de Q-methode ingezet, bestaande uit het rangschikken van vooraf opgestelde stellingen en aansluitende semi-gestructureerde interviews.

De Q-methode is een erkend wetenschappelijk onderzoeksdesign dat zich richt op het systematisch verzamelen en analyseren van subjectieve perspectieven van respondenten ten aanzien van een specifiek vraagstuk (Kumar et al., 2023). In deze studie is de methode ingezet als zelfstandig onderzoeksinstrument, waarbij het rangschikken van stellingen diende als uitgangspunt voor verdiepende kwalitatieve interviews.

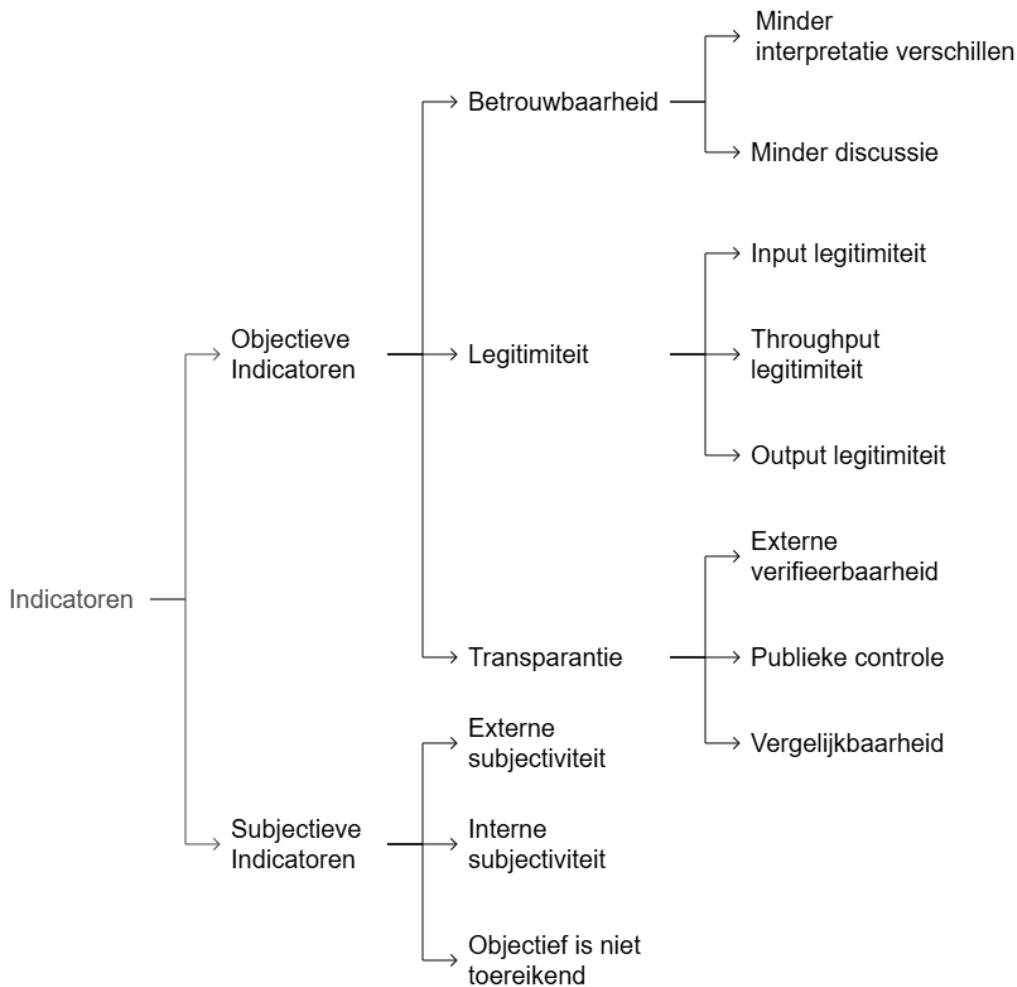
3.1 Q-set

De Q-set bestaat uit stellingen die respondenten rangschikken en vormt een essentieel onderdeel van de Q-methode (Dziopa & Ahern, 2011). Het opstellen van deze stellingen vereist een doelgerichte selectie uit beschikbare informatie. Hiervoor worden uitspraken, standpunten en verklaringen geïnventariseerd op basis van literatuur en andere relevante bronnen (Kumar et al., 2023, Dziopa & Ahern, 2011 en Lundberg et al., 2020). De stellingen moeten duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn en logisch binnen thematische (sub)categorieën passen, om zo een volledig en gestructureerd beeld van het onderwerp te verkrijgen (Dziopa & Ahern, 2011 en Lundberg et al., 2020).

De stellingen zijn ontwikkeld op basis van twee hoofdcategorieën: objectieve en subjectieve indicatoren. Conform de literatuur zijn binnen de categorie objectieve indicatoren drie subcategorieën onderscheiden: betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie.

Voor de subjectieve indicatoren zijn eveneens drie subcategorieën vastgesteld: externe subjectiviteit, interne subjectiviteit en objectief is niet toereikend. De categorisering van de stellingen is in zijn volledigheid weergegeven in figuur 1. Bijlage 1 biedt een overzicht van alle stellingen, gesorteerd per (sub)categorie die hieruit zijn voortgekomen.

Figuur 1 - Categorisering van de stellingen

Na formulering en nummering zijn de stellingen afzonderlijk geprint op vierkante kaartjes en vervolgens geplastificeerd, zodat deze willekeurig en onafhankelijk konden worden gerangschikt tijdens het Q-sortingsproces. Ter bevordering van de validiteit van de stellingen is een pilotstudie uitgevoerd onder een beleidsmedewerker van een gemeente buiten de Duin- en Bollenstreek en een andere ambtenaar. Op basis van de bevindingen uit deze pilot is besloten de stellingen te uniformeren qua formaat en afwerking om het sorteerproces voor de respondenten te optimaliseren. Ook zijn op de matrix getallen aangebracht zodat het voor de respondenten duidelijker was dat stellingen binnen dezelfde kolom dezelfde waarde hadden (zie bijlage 2).

3.2 Q-sorteringsproces

Q-sorting houdt in dat de respondenten de stellingen te zien krijgen en deze gaan rangschikken. De respondenten werd allereerst gevraagd om de stellingen in drie stapels te verdelen. De eerste stapel helemaal aan de rechterkant vertegenwoordigde de ‘positieve kant’. Stapel twee, in het midden, vertegenwoordigde de ‘neutrale stapel’. De laatste derde stapel helemaal links vertegenwoordigde de ‘negatieve kant’ (Kumar et al., 2023 en Lundberg, 2020). De specificaties van de stapels is terug te lezen in bijlage 3.

In de tweede fase werden de stellingen per stapel geplaatst in een vooraf vastgestelde matrix, zoals weergegeven in bijlage 2. Deze matrix volgt een omgekeerde quasi-normale verdeling (Kumar et al., 2023, Dziopa & Ahern, 2011 en Lundberg, 2020), waardoor slechts een beperkt aantal stellingen aan de uiterste uiteinden geplaatst kan worden. Deze verdeling dwingt tot het maken van afgewogen keuzes en resulteert in een overzichtelijk visueel patroon van de persoonlijke rangorde van overtuigingen (Dziopa & Ahern, 2011). De toegepaste matrix bestond uit acht genummerde kolommen. Stellingen binnen dezelfde kolom werden door de respondent als gelijkwaardig beoordeeld. Horizontale positionering binnen de matrix duidt op een waarderingsverschil. Hoe verder een stelling naar rechts werd geplaatst, des te positiever de respondent zich erover uitsprak, het tegenovergestelde geldt voor de linkerkant van de matrix.

De uitleg voor het sorteren is weergegeven in bijlage 3. Middels het sorteringsproces was het doel om een bevestiging te vinden van de literatuur, dat objectieve indicatoren geprioriteerd worden boven subjectieve indicatoren. Door de respondenten de stellingen zelfstandig te laten sorteren wordt de kans van beïnvloeding en vooringenomenheid van de onderzoeker geminimaliseerd (Lundberg, 2020). In bijlage 4 is rangschikking van de stellingen per respondent weergegeven.

3.3 Interviews

Na het sorteren van de stellingen zijn bij alle respondenten semi-gestructureerde interviews afgenomen van ongeveer een half uur. Tijdens deze interviews werd specifiek ingegaan op de overwegingen die ten grondslag lagen aan de positionering van de stellingen binnen de matrix. Hierbij werd bij ieder interview aandacht besteed aan de stellingen die aan de uiterste zijden van de matrix waren geplaatst, aangezien deze doorgaans de sterkste meningen weerspiegelen. Daarnaast is gestreefd naar bespreking van ten minste één stelling per subcategorie, om zo een evenwichtig en verdiepend inzicht te verkrijgen in de afwegingen van de respondenten.

Naast inhoudelijke reflecties op de stellingen, werd de respondenten ook gevraagd naar hun mening over het sorteerproces zelf. Ten slotte is aan iedere respondent de vraag voorgelegd welke type indicator, objectief of subjectief, volgens hen zwaarder zou moeten wegen in beleidsvorming wanneer deze onderling tegenstrijdig blijken en welke motieven daaraan ten grondslag liggen. De opzet voor de semi-gestructureerde interviews is te vinden in bijlage 5.

3.4 Respondenten

Binnen de Q-methode verwijst de P-set naar de doelgerichte selectie van respondenten met relevante kennis en betrokkenheid bij het onderzochte vraagstuk (Kumar et al., 2023 en Dziopa & Ahern, 2011). Deze aanpak, *purposive sampling*, beoogt diepgaande inzichten uit een kleine maar informatief rijke steekproef (Kumar et al., 2023). Een grotere steekproef is in dit type onderzoek doorgaans niet nodig, aangezien het niet draait om generaliseerbaarheid, maar om het identificeren van uiteenlopende perspectieven (Kumar et al., 2023).

Voor deze studie bestond de doelgroep uit gemeentelijke beleidsmedewerkers werkzaam binnen de Duin- en Bollenstreek. In totaal namen tien respondenten deel; vier uit gemeente Noordwijk en zes uit gemeente Katwijk. De keuze voor deze gemeente is vanwege praktische overwegingen, als inwoner van de Duin- en Bollenstreek bood mijn bestaande netwerk gerichte toegang tot geschikte respondenten. Via mijn bestaande contacten kon het gewenste profiel worden voorgelegd, waarna gericht gezocht werd naar geschikte kandidaten. Ter voorbereiding op de werving vond een online kennismakings- en verdiepingsgesprek plaats met leidinggevendenden binnen de gemeente Katwijk, die het onderzoeksverzoek inhoudelijk toetsten en vervolgens intern verspreidden. Dankzij de positieve houding en medewerking van de contactpersonen kon het vereiste aantal respondenten snel worden bereikt. De respondenten waren werkzaam binnen verschillende beleidsterreinen in zowel junior als senior posities en hadden variatie in hoeveelheid werkervaring. Hoewel de 10 respondenten een diverse groep beleidsmedewerkers vertegenwoordigen en daarmee goed passen binnen het kader van de masterscriptie, ligt het aantal respondenten lager dan bij de meer generieke toepassing van de Q-methode. Waarbij doorgaans 40 tot 60 respondenten worden onderzocht (Kumar et al., 2023 en Dziopa & Ahern, 2011). Hoewel dit voor dit onderzoek geen probleem vormt gaat ten koste van de generaliseerbaarheid van het onderzoek.

3.5 Informed Consent

Voorafgaand aan het onderzoek is aan alle respondenten een toestemmingsformulier voorgelegd (zie bijlage 6). In dit formulier werden de rechten van de deelnemers uiteengezet, werd de vertrouwelijkheid van de verzamelde gegevens benadrukt en werd toegelicht dat alle data volledig geanonimiseerd zouden worden verwerkt. Alle respondenten hebben het formulier gelezen en toestemming verleend, inclusief instemming met het maken van audio-opnamen van de interviews.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Dziopa en Ahern (2011) stellen in hun systematische review dat de Q-methode gericht is op het achterhalen van persoonlijke opvattingen, waardoor traditionele maatstaven voor validiteit en betrouwbaarheid minder van toepassing zijn. Bij de Q-methode volstaat een kleiner aantal respondenten, omdat het doel niet generaliseren is, maar het inzichtelijk maken van verschillende meningen en perspectieven (Dziopa & Ahern, 2011).

Door de kleinschaligheid van het onderzoek en doordat het gaat over persoonlijke opvattingen kan de externe validiteit onvoldoende beoordeeld worden (Dziopa en Ahern, 2011). Binnen dit onderzoek betekent dit dat de wijze waarop beleidsmedewerkers de stellingen hebben beoordeeld, niet kan worden vertaald naar algemeen geldende conclusies die representatief zijn voor beleidsmedewerkers in het algemeen en binnen de onderzochte gemeenten.

De interne validiteit heeft betrekking op de causaliteit. Dit houdt in dat de bewering x de oorzaak is van y en dat dat overtuigend is (Clark et al., 2021). Dit onderzoek is Y georiënteerd. Wat inhoudt dat de Y bekend is, de keuze voor objectieve indicatoren boven subjectieve indicatoren. De oorzaak/ verklaring X , is nog niet vastgesteld. Er dient een causaal verband gevonden te worden wat verklaart dat beleidsmedewerkers objectieve indicatoren prioriteren boven subjectieve indicatoren. Om dit te bereiken is gekozen voor het gebruiken van 20 stellingen. Dit aantal was voldoende om iedere mogelijke verklaring met 2 tot 4 stellingen te bevragen. 20 stellingen zorgden daarbij dat het rangschikken van de stellingen niet te veel tijd in beslag nam waardoor de respondenten nog voldoende tijd hadden voor het interview en daarbij voldoende scherp waren om de vragen te beantwoorden. Doordat de respondenten de stellingen individueel beoordelen was ook geen sprake van beïnvloeding van de onderzoeker (Dziopa en Ahern, 2011 en Clark et al., 2021). Als laatste is om de interne validiteit te optimaliseren een pilotstudie uitgevoerd. Dankzij deze pilotstudie

voelde ik mij als onderzoeker beter voorbereid en de verwerkte feedback zorgde voor de optimalisatie van de validiteit (Kumar et al., 2023).

Betrouwbaarheid verwijst naar de consistentie van de meting naar het onderzoeksconcept. Wanneer moet worden beoordeeld of beleid betrouwbaar is, dient er rekening gehouden te worden met twee factoren (Clark et al., 2021). Allereerst *stability*, wat betrekking heeft op de vraag of een meting over de tijd consistent blijft (Clark et al., 2021). Dit is gewaarborgd door alle 10 de respondenten allereerst individueel dezelfde stellingen te laten sorteren en daarna interviews af te nemen volgens dezelfde semi gestructureerde *topic list*. De tweede factor is *internal reliability*. Hierbij gaat het over de mate van consistentie tussen de indicatoren (Clark et al., 2021). De stellingen zijn gebaseerd op bestaande literatuur en systematisch ondergebracht in verschillende categorieën, wat bijdraagt aan de borging van de betrouwbaarheid van het onderzoek.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten gepresenteerd, dit is een cruciale stap tussen theorie en analyse. Allereerst wordt ingegaan op de rangschikking van de stellingen, waarbij is bevestigd dat objectieve indicatoren geprioriteerd worden boven subjectieve indicatoren. Vervolgens worden in de daaropvolgende paragrafen de uitkomsten van de aanvullende interviews per categorie besproken. De quotes die worden gebruikt zijn aangepast om de leesbaarheid ervan te verbeteren, de inhoud van de quotes is daarbij niet veranderd.

4.1 Resultaten rangschikking stellingen

De 10 respondenten hebben individueel de 20 stellingen gerangschikt (zie bijlage 4). In figuur 1 is de matrix te zien waarop de respondenten de stellingen hebben gerangschikt. In figuur 2 zijn de uiterste kolommen van de matrixen weergegeven, hierin staan de stellingen waar de respondenten dan wel het meest positief tegenover stonden dan wel het meest negatief tegenover stonden. In figuur 3 is te zien hoe de tweede kolom van de matrix eruit zag bij de respondenten. De drie stellingen op de uiteinden van de matrix laten binnen de Q-methode de meest relevante informatie zien (figuur 4). Door op deze wijze zichtbaar te maken hoe de verschillende categorieën door de respondenten zijn beoordeeld, ontstaat de mogelijkheid om patronen te herkennen in de wijze waarop zij de stellingen hebben gerangschikt.

Figuur 1 - De matrix

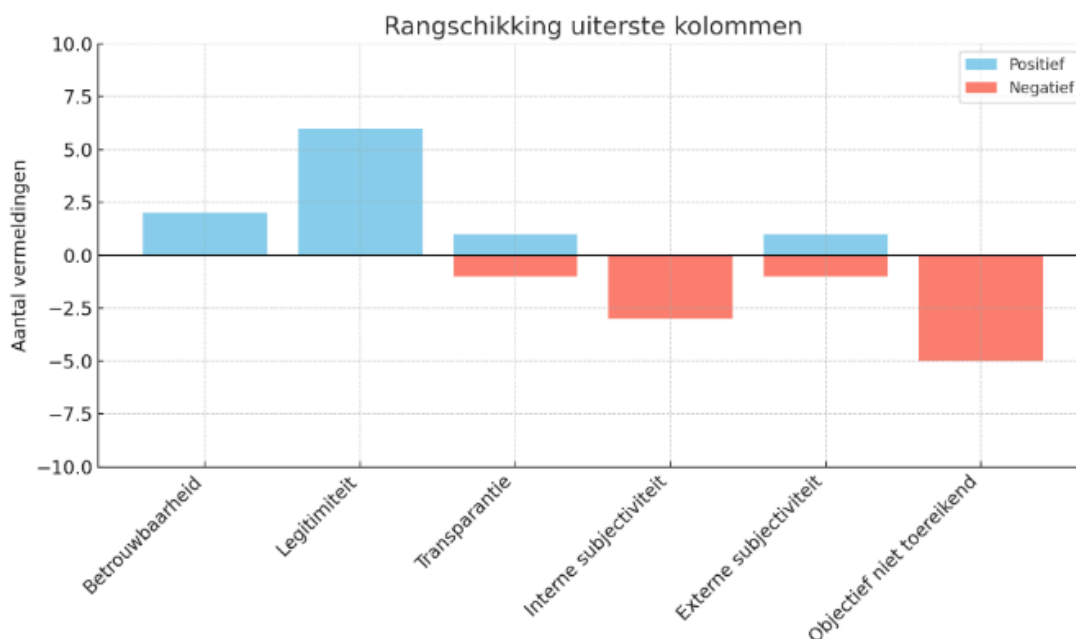
1	2	3	4	5	6	7	8

Negatieve gevoelens

Neutrale gevoelens

Positieve gevoelens

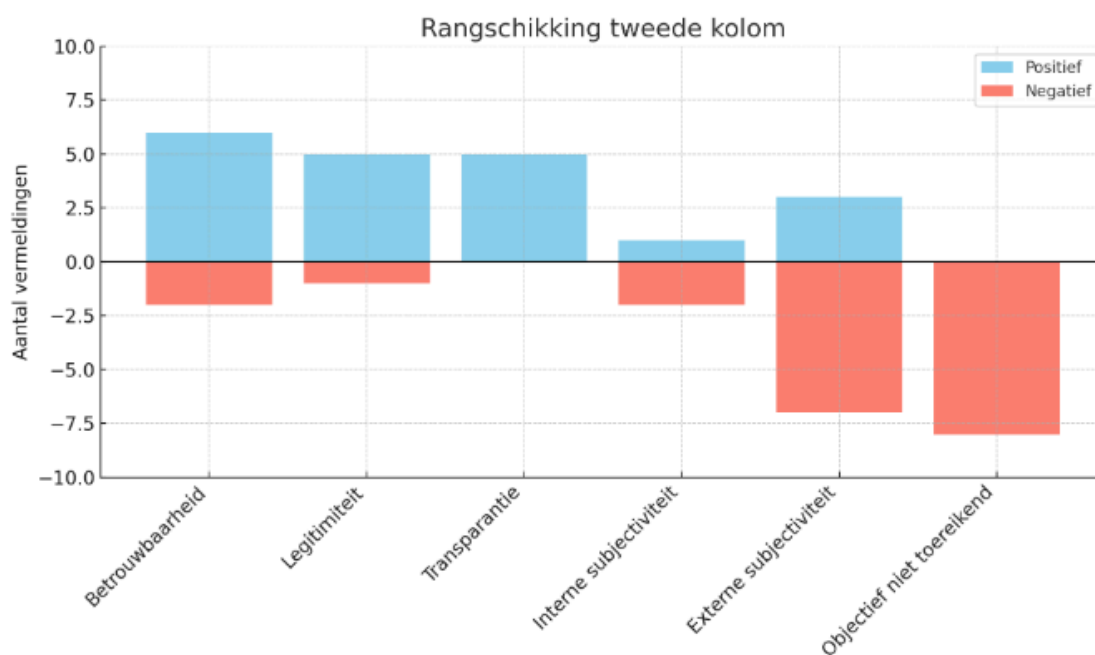
Figuur 2 - Rangschikking uiterste kolommen

Bij de uiterste kolommen (kolom 1 en 8) van de rangschikking is een duidelijke verdeling op te merken. 9 van de 10 (90%) respondenten hebben stellingen die objectieve indicatoren vertegenwoordigen als meest positief en daarmee als meest belangrijk beoordeeld. Daarbij hebben 9 van de 10 (90%) respondenten aangegeven dat ze het meest negatief staan tegenover stellingen die subjectieve indicatoren vertegenwoordigen. De ene respondent die objectief als meest negatief beoordeelde, beoordeelde tevens subjectief als meest belangrijk. Dit betekent dat van de 10 respondenten slechts 1 respondenten anders beoordeeld.

Binnen deze rangschikking wordt legitimiteit door 6 van de 10 (60%) respondenten als meest belangrijk beoordeeld en wordt daarmee aanzienlijk vaker als meest positief beoordeeld ten opzichte van de andere categorieën. Bij de subjectieve categorie wordt ‘objectief niet toereikend’ in de helft van de gevallen als meest negatief beoordeeld, waarmee dit volgens de respondenten ook de minst belangrijkste categorie is om beleid op te baseren.

Figuur 3: Rangschikking tweede kolom

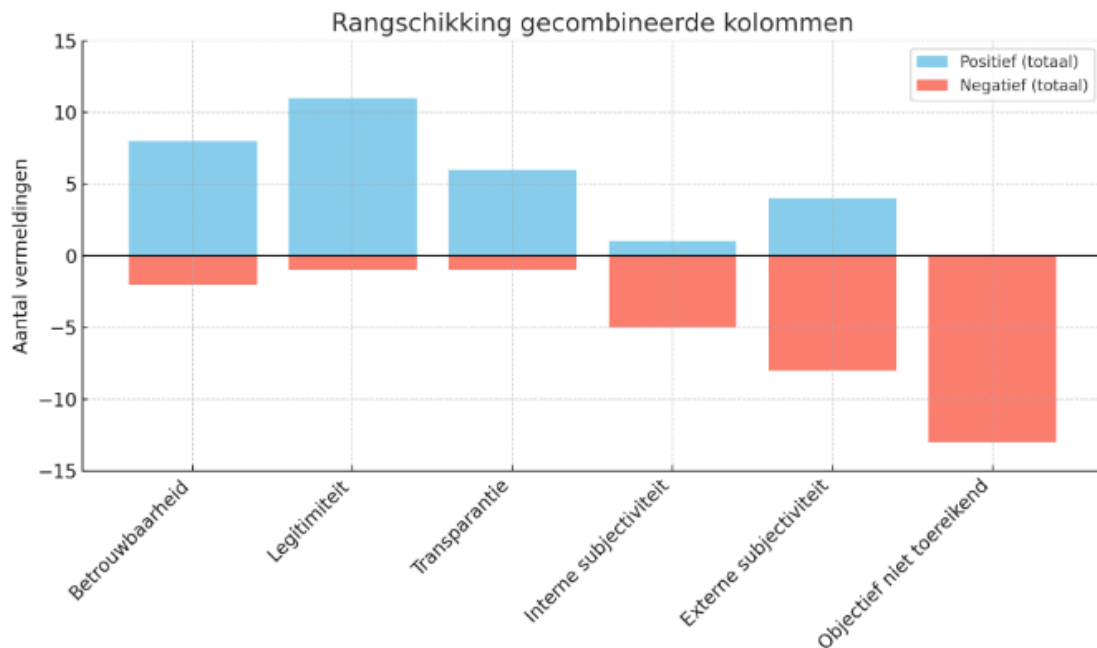

Bij de tweede kolommen (kolom 2 en 7) van de rangschikking is ook een duidelijke tweedeling te zien. In 16 van de 20 (80%) gevallen wordt objectief als positief beoordeeld. Aanvullend hierop geven de respondenten in 17 van de 20 (85%) gevallen aan dat subjectieve indicatoren als negatiever worden ervaren bij het maken van beleid.

Bij de meest positieve categorieën zijn de stellingen evenredig verdeeld, betrouwbaarheid krijgt 6 beoordelingen, legitimiteit 5 en transparantie ook 5. Dit geeft aan dat alle drie de categorieën als even belangrijk worden ervaren. Bij de meest negatieve categorieën worden externe subjectiviteit en objectief niet toereikend evenredig beoordeeld met respectievelijk 7 en 8 beoordelingen. Interne subjectiviteit wordt hierin lager beoordeeld met slechts 2 plaatsingen. Hieruit kan worden opgemaakt dat er een prioriteringsverschil is bij interne subjectiviteit tegenover de andere subjectieve categorieën.

Concluderend laten de respondenten een consistent beeld zien in hun beoordeling van de stellingen, waarbij objectieve indicatoren als belangrijker worden beschouwd. Daarmee wordt de eerste deelvraag beantwoord (zie figuur 4).

Figuur 4: Rangschikking uiterste 3 stellingen

4.2 Algemene resultaten interviews

Uit de interviews kwam naar voren dat feiten en cijfers een belangrijke rol spelen bij het vormgeven van beleid, toch blijkt dit beeld genuanceerder te liggen. Verschillende respondenten geven aan dat zij vaste kaders opstellen op basis van objectieve informatie. Binnen die kaders wordt vervolgens de input van burgers gevraagd, om het beleid verder aan te vullen (respondent 1, 6 en 10). Wanneer het bijvoorbeeld gaat over de leefomgeving van mensen geeft respondent 6 aan: *‘Het is belangrijk dat er een bepaalde basis vaststaat, dat is je objectieve quota als het ware die je moet halen en verdere uitwerking vind ik heel belangrijk dat mensen daar ook inspraak op hebben’*. Respondent 10 vult hierop aan: *‘Je komt altijd eerst met een onderbouwd voorstel, waar je dan een reactie op vraagt. Beide zijn dus belangrijk maar in mijn uitgangspunt zijn het in eerste instantie inderdaad feiten en cijfers’*. Een ander deel van de respondenten verwoordt dit op een andere manier en geeft aan dat beide manieren van informatie belangrijk zijn maar dat ze een ander stukje van het geheel laten zien (respondent 2, 4, 7 en 8).

De respondenten zijn het op één na erover eens dat beleid niet uitsluitend gebaseerd kan zijn op subjectieve indicatoren, terwijl een beleid dat volledig leunt op objectieve indicatoren wel als toereikend wordt beschouwd.

De respondenten werd gevraagd wat zwaarder weegt bij het vormgeven van beleid wanneer feiten en cijfers niet overeenkomen. Vijf van de tien respondenten gaven resoluut aan dat in dergelijke gevallen altijd de feiten en cijfers de doorslag geven. De overige

respondenten namen meer tijd voor hun antwoord en formuleerden een genuanceerdere reactie, waarin eveneens werd benadrukt dat objectieve informatie doorgaans zwaarder weegt dan subjectieve. De voorkeur voor objectieve boven subjectieve gegevens is te verklaren vanuit de onderliggende waarden van betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie.

4.3 Betrouwbaarheid

Wanneer de respondenten werd gevraagd wat beleid betrouwbaar maakt, kwam als algemeen beeld naar voren dat het te vormen beleid meetbaar, controleerbaar en wetenschappelijk onderbouwd moet zijn (Respondent 2, 3, 6, 7, 9 en 10) Objectieve indicatoren vormen een sterke onderbouwing van beleid, wat resulteert in de betrouwbaarheid ervan. Doordat het beleid stevig gefundeerd is, kan het beter aan de burger worden uitgelegd, wat het vertrouwen vergroot. Zo gaf respondent 3 aan dat het vertrouwen in de gemeente de afgelopen tijd is afgenomen. Mede daarom streven zij ernaar om beleid te ontwikkelen dat als betrouwbaar wordt ervaren, in de hoop het vertrouwen van de burger terug te winnen.

Betrouwbaarheid wordt ook als belangrijk gezien bij beleidsvorming omdat het de kans op discussie verkleint en zo overeenstemming bevordert. Door de discussie te baseren op feiten en cijfers, worden interpretatieverschillen geminimaliseerd (Respondent 1, 2, 6, 8 en 9) Respondent 1: *‘Wanneer dingen meetbaar en controleerbaar zijn, dan heb je al een ding minder waar je het oneens over kunt zijn... Ik denk dat het een heleboel kan helpen om overeenstemming te bereiken’*. Door beleid te maken op de feiten en cijfers *‘ontstaat er minder discussie omdat iedereen volgens dezelfde feiten en cijfers werkt’* (respondent 2).

Tot slot wordt ook de betrouwbaarheid van informatie uit de samenleving in twijfel getrokken. Volgens 9 van de 10 de respondenten beschikken burgers niet altijd over voldoende kennis, is hun input vaak ad hoc en zijn zij zich niet altijd bewust van de consequenties van hun wensen. Respondent 10: *‘dan moet je wel een hele grote steekproef hebben. En zeker de laatste jaren wordt een mening nogal eens de wereld in geholpen zonder enige onderbouwing en dat wordt dan als waarheid beschouwd’*.

4.4 Legitimiteit

De respondenten zijn het erover eens dat beleid dat steunt op objectieve indicatoren als legitiem wordt beschouwd. Deze indicatoren bieden een stevig fundament, waarmee beleid helder en overtuigend aan burgers kan worden uitgelegd en verantwoord. Door te vertrekken vanuit feiten en cijfers wordt de invloed van vooringenomenheid beperkt, wat bijdraagt aan beleidskeuzes die op de lange termijn het maatschappelijk belang dienen (8 van de 10

respondenten). Hierbij gaven veel respondenten aan dat democratische legitimiteit van beleid wordt verwezenlijkt doordat mensen stemmen op de partijen die de koers van de gemeente bepalen (respondent 1, 3, 4, 6 en 7). Daarna krijgen de beleidsmedewerkers de opdracht om voor die wensen beleid te maken. Respondent 4 zegt hierover: *‘We hebben mensen die je representeren, die vervolgens samenwerken met mensen met vakinhoudelijke kennis. Dat is om te voorkomen dat de geluiden uit de samenleving niet gestructureerd een eigen leven gaan leiden en dan weer negatieve uitwerkingen hebben op de samenleving’*.

Wanneer dat beleid is verwezenlijkt en geïmplementeerd, dienen objectieve resultaten te ontstaan zodat de politiek dat weer kan communiceren naar de burgers waardoor het beleid opnieuw gelegitimeerd wordt. Respondent 9 zegt hierover: *‘Die politiek willen dat kunnen onderbouwen, of ze een streven of doel hebben gehaald ... Dus aan ons de taak om dat te kunnen onderbouwen en ook in het beleid onder te brengen’*.

4.5 Transparantie

In de interviews kwam naar voren dat het belangrijk is om beleid te maken volgens een vast proces met vooraf afgesproken procedures zodat consistentie ontstaat. Respondent 6 zegt hierover: *‘Dat vind ik het meest belangrijk, om een open en duidelijk proces te hebben volgens vaste toetsbare procedures’*. Respondent 8 voegt hieraan toe: *‘Wij werken voor de gemeente, voor de inwoners, dus ik vind dat alles wat wij beleidsmatig ontwikkelen en vastleggen in ieder geval moet kunnen terug te zien zijn voor de inwoners’*. Deze open en duidelijke manier van communiceren naar de burgers wordt door de respondenten als belangrijk geacht en zij schalen dat ook onder objectiviteit (respondent 2, 5, 6, 7, 8 en 9). Echter, als onderzoeker kijk ik daar kritisch tegenaan want het heeft niet direct een relatie met objectieve indicatoren. Ook over subjectieve uitvragen kunnen vaste en open processen worden gevolgd waarin ook die consistentie duidelijk naar voren komt.

Na verdiepende vragen is de verklaring waarom het gebruik van objectieve indicatoren zorgt voor transparantie volgens de respondenten terug te vinden in de vergelijkbaarheid en verifieerbaarheid van beleid. Zo geven 6 van de 10 respondenten aan dat het van belang is om objectieve resultaten over tijd met elkaar te kunnen vergelijken om het beleid te kunnen monitoren of eventueel aan te kunnen passen om zo de effectiviteit ervan te kunnen waarborgen. De kanttekening die hierbij echter wordt gemaakt is: *‘Het geeft mij het gevoel dat ik transparantie van de ene kant belangrijk vind, maar dat het aan de andere kant niet het einddoel is’* (respondent 4).

Waar echter verschillend over wordt gedacht is dat beleid te vergelijken moet zijn met andere gemeenten. Respondenten 2 en 10 geven aan dat het daarbij niet relevant is om beleid te vergelijken met andere gemeenten. *‘Deze stelling staat dan weer aan de linkerkant van de matrix omdat hier wordt verwezen naar andere gemeenten. Ik vind dat niet zo relevant, iedere gemeente is anders en heeft dus ook ander beleid’* (Respondent 2).

4.6 Interne subjectiviteit

Interne subjectiviteit verwijst naar signalen binnen de gemeente die aanleiding kunnen geven tot het ontwikkelen van nieuw beleid. Zoals eerder aangegeven, vinden 9 van de 10 respondenten het nooit voldoende om uitsluitend op subjectieve indicatoren beleid te baseren. Volgens hen moeten deze altijd worden ondersteund door objectieve indicatoren.

Voor de interne subjectiviteit is een onderscheid gemaakt tussen mede beleidsmedewerkers en bestuurders binnen de gemeente. 9 van de 10 respondenten geeft aan dat wanneer een signaal vanuit het bestuur komt, vaak de wethouder, dat dan direct of sneller gehoor wordt gegeven dan bij mede beleidsmedewerkers. Respondent 5 zegt hierover: *‘Als de wethouders iets zegt, nou dan moet je het ook echt gaan doen. Want uiteindelijk is hij een soort van eindverantwoordelijke’*. Respondent 10 stemt hiermee in: *‘Omdat zij de politieke sturing geven en de koers bepalen van waar we beleidsmatig heen willen als gemeente. Als ambtenaar ben je dienstbaar richting je bestuur dus zo handel ik ook’*. 2 van deze 9 respondenten geven hierin wel de kanttekening dat ze wel aan de slag gaan met het verzoek maar daar altijd kritisch naar kijken. Zoals respondent 4: *‘Je hebt natuurlijk je vakgebied en je adviseert de wethouder. Dus als je het niet eens bent met wat de wethouder zegt, dan ga je de wethouder adviseren’*.

Bij signalen van collega beleidsmedewerkers is de helft van de respondenten terughoudend. Zij geven aan liever te werken op basis van feiten en cijfers, omdat collega's ook meningen hebben. Ook speelt de hoge werkdruk mee, de respondenten vrezen overspoeld te worden door verzoeken. Zoals respondent 2 aangeeft: *‘Wanneer je dan iedere tip of suggestie gaat opvolgen van een collega ben je eindeloos bezig. Je kan je beter focussen op wat er al staat en het heel goed onderbouwen met feiten en cijfers’*. Respondent 6 voegt toe: *‘Die voelen voor mij een beetje ad hoc. Als interne zorgen of verwachtingen van collega's voldoende aanleiding zijn voor beleidsaanpassingen of beleidsvorming dan kan iedereen op een leuke dag zijn zorgen wel gaan uiten’*.

De andere helft beschouwt mede-beleidsmedewerkers als belangrijke actoren voor het signaleren van problemen en als waardevolle bronnen bij het vormen van nieuw beleid. Het

argument is dat collega's, net als zichzelf, experts zijn binnen het betreffende beleidsterrein en daarom over de benodigde kennis beschikken. Daarnaast benadrukken sommige dat beleidsmedewerkers altijd een ambtelijk filter toepassen, waardoor ze niet zomaar op één enkel signaal afgaan. Tot slot bevordert samenwerking de uitwisseling en versterking van kennis tussen betrokkenen. Respondent 8 zegt hierover: *'Juist wanneer het vanuit een beleidscollega komt, die heeft kennis op dat bepaalde gebied. Dus je zal dan niet voor niets signaleren'*. Respondent 10: *'Ik vind interne signalen wel heel belangrijk daarin. Want die verzamelen dat en daar zit dan ook een ambtelijk filter overheen. Dat het niet perse één mening is maar dat ze meerdere signalen hebben gekregen dat er iets niet goed zit'*.

4.7 Externe subjectiviteit

Zoals gezien bij betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie is het belangrijk dat beleidsmakers goed communiceren met burgers, hen informeren over de afwegingen die worden gemaakt en verwachtingen te managen. Er is het besef dat niet iedereen altijd tevreden zal zijn met een beslissing, maar dat het belangrijk is om de keuzes duidelijk uit te leggen en te onderbouwen met feiten en cijfers. Echter, voor de input van beleid zien beleidsmedewerkers de mening van burgers als waardevol, maar niet als doorslaggevend (9 van de 10 respondenten).

Volgens 8 respondenten beschikken burgers niet over de benodigde kennis of informatie om goed geïnformeerde beslissingen te kunnen nemen. Dit leidt tot meningen of input die gebaseerd zijn op eigenbelang of gebrek aan inzicht in de bredere context. *'Burgers weten niet wat voor impact een bepaalde mening of keuze heeft. Zij kunnen dat niet beoordelen omdat ze die kennis niet hebben en niet voor geleerd hebben'* (respondent 2) en *'Mensen denken dat ze iets graag willen, omdat het dan voor henzelf is. Maar ze weten niet wat de impact is van dat besluit zodra dat voor iedereen geldt'* (Respondent 4).

Bovendien veranderen burgers vaak van mening, waardoor geen consistent beeld ontstaat. Soms zijn de problemen die zij aankaarten tijdelijk en lossen ze zich vanzelf op, terwijl het in andere gevallen om structurele kwesties gaat. Zulke signalen moeten daarom worden getoetst aan objectieve feiten en cijfers. Daarnaast benadrukken beleidsmedewerkers dat zij als specialisten de expertise in huis hebben om deze informatie te beoordelen. Zoals respondent 1 verwoordt: *'Wij zijn niet voor niks specialisten in ons vakgebied... Ik denk dat het goed is om dat dan meer aan de specialisten over te laten omdat die beter kunnen beoordelen wat de implicaties daarvan zijn'*.

Burgerparticipatie door enquêtes, klankbordgroepen of vertegenwoordigers kan volgens verschillende respondenten waardevol zijn maar moet goed worden uitgevoerd (respondent 3, 5, 9 en 10). Daarbij is hierin een onderscheid te maken voor verschillende beleidsterreinen, zo wordt bijvoorbeeld voor stedenbouw burgerparticipatie als relevanter gezien dan bij het beleidsterrein voor economie en toerisme. Zoals respondent 3 zegt over vertegenwoordigers: *‘Zij vertegenwoordigen dan een specifieke groep mensen in plaats van een individueel belang. Dat is alweer relevanter om naar te luisteren in plaats van een enkele burger’*.

4.8 Objectief niet toereikend

Wanneer objectief niet toereikend is, ofwel wanneer geen objectieve indicatoren voorhanden zijn om dan beleid te gaan baseren op subjectieve informatie waren de beleidsmedewerkers zeer resoluut. 9 van de 10 beleidsmedewerkers gaf direct aan dat dat geen optie is. 2 van deze 9 respondenten gaf aan dat er altijd data voor handen is en dat het dus een onrealistisch scenario is. Respondent 8: *‘Er is vrijwel altijd wel data beschikbaar’* en respondent 7 zegt hierover: *‘Ik denk dat je als beleidsmedewerkers binnen de overheid altijd wel informatiebronnen kunt vinden’*.

De overige 7 respondenten geven aan dat beleidsvorming op basis van meningen, in afwezigheid van objectieve gegevens, leidt tot een zwakke onderbouwing. Zij waarschuwen dat dit kan resulteren in onsamenvangende en onwerkbaar beleidscombinaties. Waarin te veel concessies zijn gedaan, met mogelijk verslechtering van de situatie tot gevolg. In dergelijke gevallen pleiten zij voor het benutten van eigen vakkennis als fundament voor beleidsontwikkeling.

Er was slechts 1 respondent positief. *‘Als ik helemaal geen feitelijke betrouwbare gegevens heb en ik heb toch een vraagstuk, dan gaat die mening van burgers juist wel een rol spelen’* (respondent 10).

5. Analyse

Uit het onderzoek is een duidelijk antwoord naar voren gekomen op de hoofdvraag, door middel van het beantwoorden van de deelvragen.

5.1 Prioritering objectieve versus subjectieve indicatoren

De eerste deelvraag is: *'Worden objectieve of subjectieve indicatoren door beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau geprioriteerd bij het vormen van beleid?'* De literatuur is hierin eenduidig, objectieve indicatoren worden geprioriteerd boven subjectieve indicatoren bij het vormen van beleid (van der Voet en Lerusse, 2024, Andrews et al., 2006 en Schachter, 2010). Deze bewering is empirisch bevestigd door hem te toetsen middels het rangschikken van stellingen. De uiteinden van de matrix lieten zien dat beleidsvorming in sterke mate gebaseerd wordt op objectieve indicatoren. Slechts één respondent week af van dit patroon. De argumentatie hiervoor was dat deze persoon voor een wethouder werkte die graag wilde dat alle betrokken partners tevreden waren en een grote rol hadden bij het vormen van beleid. Hier stond de respondent zelf ook achter doordat deze respondent bij een uitvoeringsorganisatie werkte waar volgens de respondent beleid niet goed genoeg was afgestemd op de medewerkers die het moesten uitvoeren.

Het belang van objectieve indicatoren blijkt niet alleen uit de literatuur en de rangschikking, maar wordt ook bevestigd in de interviews. Hoewel de literatuur ruimte biedt voor kritische reflectie op het gebruik van objectieve indicatoren (Andrews et al., 2006). Ontbreekt een dergelijke kritische benadering bij de respondenten, zij benadrukken enkel de voordelen. Dit kan resulteren in de *performance paradox*, waarbij beleid onderliggende doelstellingen niet verwezenlijkt en de menselijke maat uit het oog verloren raakt (Vernon, 1979 en van Thiel en Leeuw, 2002). De respondenten gaven ook voorbeelden waaruit bleek dat dit voorkomt.

Daartegenover staan subjectieve indicatoren, waarbij zowel in de literatuur als in het empirisch onderzoek de dominante opvatting is dat deze op zichzelf onvoldoende basis biedt voor beleidsvorming (van der Voet & Lerusse, 2024, Parks, 1984, Andrews et al., 2006 en Schachter, 2010). In de literatuur wordt dit verklaard doordat subjectieve indicatoren een aanvullend perspectief bieden op de werkelijkheid, enkele respondenten onderschreven deze visie. Een spanningsveld tussen literatuur en praktijk blijkt uit de rol van collega-beleidsmedewerkers als informatiebron. De literatuur stelt dat onderling vertrouwen in elkaars expertise leidt tot waardering van elkaars signalen en input. De respondenten zijn hierover verdeeld. De helft bevestigt dit vertrouwen, terwijl de andere helft terughoudend is

en stelt dat collega's eveneens subjectieve meningen inbrengen, wat daarnaast tot een hoge werkdruk zou kunnen leiden. Zij geven dan ook geen gehoor hieraan bij het vormen van beleid.

Zowel de literatuur als empirisch wordt bevestigd dat externe subjectiviteit als minder relevant wordt beschouwd bij het vormen van beleid, doordat burgers als onvoldoende geïnformeerd worden beschouwd (Schachter, 2010). Hoewel binnen de literatuur hier harde conclusies over worden getrokken bestaat in de praktijk meer nuance. Beleidsmedewerkers nemen burgers hun beperkte kennis niet kwalijk en tonen begrip voor hun perspectief, maar wijzen erop dat het gebrek aan overzicht over bredere maatschappelijke belangen kan leiden tot suboptimaal of onevenwichtig beleid. Tegelijkertijd erkennen beleidsmedewerkers de waarde van burgerparticipatie, deze krijgen daarom vorm binnen vooraf vastgestelde beleidskaders gebaseerd op objectieve indicatoren. De hoeveelheid burgerparticipatie hangt af van het beleidsterrein.

Het grootste verschil tussen literatuur en empirisch onderzoek ligt in de manier waarop wordt omgegaan met subjectieve indicatoren wanneer objectieve indicatoren ontbreken. Waar de literatuur stelt dat subjectieve indicatoren pas dan een waardevol alternatief bieden, delen beleidsmedewerkers die visie niet (Andrews et al., 2006). Zij geven aan dat vrijwel altijd objectieve data beschikbaar is, of dat hun eigen vakkennis voldoende basis biedt voor beleidsvorming. Volgens hen kan het gebruik van onvoldoende gefundeerde informatie leiden tot ineffectief beleid. Daarmee wordt de waarde van subjectieve indicatoren door de literatuur vooraf afhankelijk gemaakt van de beschikbaarheid van objectieve data in plaats van gezien als volwaardig uitgangspunt op zichzelf, zoals de respondenten beargumenteren.

5.2 Verklaring voor de prioritering van objectieve indicatoren

De tweede deelvraag is: *'Wat is de verklaring dat objectieve indicatoren geprioriteerd worden boven subjectieve indicatoren bij beleidsformulering op gemeentelijk niveau?'* De verwachting vanuit de literatuur dat dit komt doordat objectieve indicatoren het beleid betrouwbaarder, legitiemer en transparanter maken, is empirisch getoetst.

Zowel de literatuur als de respondenten onderschrijven de opvatting dat het gebruik van objectieve indicatoren bijdraagt aan de betrouwbaarheid. Deze verhoogde betrouwbaarheid wordt door beiden verklaard door het volgen van een wetenschappelijke benadering, waarbij gebruik wordt gemaakt van feiten en cijfermatige onderbouwing (Bundi en Pattyn, 2021). Objectieve indicatoren beperken bovendien het risico op discussie over de

uitgangspunten en onderbouwing van beleid, wat leidt tot grotere consensus en daarmee eveneens bijdraagt aan de betrouwbaarheid (Bundi en Pattyn, 2021 en Clark et al., 2021). Een aspect dat in de literatuur niet aan bod komt, maar in het empirisch onderzoek nadrukkelijk als relevante verklaring wordt aangevoerd, is de rol van verantwoording richting burgers. Alle respondenten benadrukten dat objectief onderbouwd beleid, zowel intern als extern, als betrouwbaarder wordt ervaren. Door beleid te baseren op objectieve indicatoren wordt het vertrouwen van burgers in het beleid en in de gemeentelijke organisatie versterkt en daarmee de betrouwbaarheid vergroot.

Zowel de literatuur als de respondenten onderschrijven de opvatting dat het gebruik van objectieve indicatoren bijdraagt aan de legitimiteit. Als onderzoeker heb ik inputlegitimiteit, zoals beschreven door Scharpf (1999), geïnterpreteerd als het verwezenlijken van de wensen van burgers in beleidsvorming. Deze wensen komen tot uiting via het stemgedrag van burgers, waarmee zij de politieke koers mede bepalen. Beleidsmedewerkers baseren vervolgens de beleidsvorming op objectieve indicatoren om deze wensen te onderbouwen en het beleid te legitimeren. Deze democratische legitimiteit wordt door de respondenten als belangrijke verklaring naar voren gebracht. Waarbij ze aanvullen dat objectieve indicatoren legitimiteit versterken doordat de vooringenomenheid wordt beperkt en daarmee beleidsvorming op lange termijn het maatschappelijk belang dient.

Zowel de literatuur als de respondenten zijn het erover eens dat beleidsvorming gebaseerd op objectieve indicatoren om objectieve resultaten te genereren de effectiviteit en kwaliteit van beleid vergroten. Hiermee wordt de output legitimiteit verwezenlijkt (Scharpf, 1999 en Schmidt, 2012). De literatuur beargumenteert dit als belangrijke verklaring omdat hiermee de problemen worden opgelost en het algemeen belang wordt gediend. Terwijl de respondenten dit een belangrijke verklaring vinden omdat de politiek deze objectieve resultaten kan communiceren naar de burgers voor output legitimiteit.

In tegenstelling tot in- en output legitimiteit heb ik als onderzoeker geconcludeerd dat throughput legitimiteit geen verklaring is voor het prioriteren van objectieve boven subjectieve indicatoren. De respondenten beargumenteren dat het volgen van een vast, consistent proces met duidelijke communicatie naar de burgers een belangrijk onderdeel is bij het vormen van beleid. Deze opvatting sluit aan bij de literatuur (Schmidt, 2012). Echter, een vast consistent proces om beleidsvorming te legitimeren is geen verklaring voor het gebruik van objectieve indicatoren omdat dit ook toegepast kan worden bij het gebruik van subjectieve indicatoren.

Transparantie wordt zowel door de literatuur als door de respondenten als verklaring aangevoerd voor het gebruik van objectieve indicatoren. Met als reden dat transparantie op basis van objectieve indicatoren zorgt voor externe verifieerbaarheid. Er wordt aangegeven dat de resultaten van beleid over tijd met elkaar vergeleken moeten kunnen worden om iets nuttigs te kunnen zeggen over de effectiviteit van het beleid (van der Voet & Lerusse, 2024 en Andersen et al., 2006). Daarnaast kan je deze resultaten ook vergelijken met landelijke trends of ontwikkelingen. Waar de literatuur en respondenten verschillen is dat het volgens de literatuur relevant is om beleid te kunnen vergelijken met andere gemeenten, ook wel aangeduid als sociale transparantie (van der Voet & Lerusse, 2024). Bij de respondenten wordt dit echter niet aangeduid als belangrijk en is dus geen mogelijke verklaring om te kiezen voor objectieve indicatoren.

6. Conclusie

In deze masterscriptie is door middel van de bestaande wetenschappelijke literatuur, de Q-methode en aanvullende interviews onderzocht of gemeentelijke beleidsmedewerkers objectieve dan wel subjectieve indicatoren prioriteren bij het vormen van beleid en wat de verklaring daarvoor is. De gebruikte theorie vormde een waardevolle basis voor dit onderzoek. Doordat ik als onderzoeker voorafgaand aan de Q-methode en interviews actief in de bestaande literatuur op zoek ben gegaan naar mogelijke verklaringen voor de voorkeur van beleidsmakers, kon het onderzoek zich richten op verdieping in plaats van verkenning. Dit resulteerde in wetenschappelijk onderbouwde stellingen, die niet alleen de validiteit van het onderzoek versterkten, maar ook de mogelijkheid boden om tijdens de interviews gerichte en verdiepende vragen te stellen. Mijn theoretische voorkennis stelde mij in staat om actief in te spelen op zowel bevestigende als afwijkende uitspraken van respondenten ten opzichte van de bestaande literatuur. Daarmee heeft het onderzoek geresulteerd in een verrijking van de bestaande wetenschappelijke theorie doordat nu een antwoord is op verklaring van de prioritering van objectieve boven subjectieve indicatoren.

Binnen het onderzoek is allereerst door middel van het rangschikken van de stellingen bevestigd dat beleidsmedewerkers objectieve indicatoren prioriteren boven subjectieve indicatoren, waarmee deelvraag 1 is beantwoord. Hierna is door middel van aanvullende interviews een verklaring gezocht. Op basis van de analyse kan een antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag: *'Wat verklaart de afweging van beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau om objectieve dan wel subjectieve indicatoren te prioriteren bij beleidsformulering?'* De verklaring is dat beleidsmedewerkers op gemeentelijk niveau objectieve indicatoren prioriteren boven subjectieve indicatoren vanwege de drie belangrijke concepten van betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie.

Allereerst worden objectieve indicatoren gezien als betrouwbaar omdat ze gebaseerd zijn op feitelijke, cijfermatige informatie. Beleidsmakers benadrukken dat deze vorm van onderbouwing niet alleen interne discussies beperkt, maar ook het draagvlak voor beleid vergroot.

Daarnaast speelt legitimiteit een grote rol. Objectieve indicatoren maken het mogelijk om beleidsvorming op overtuigende wijze te verbinden aan politieke wensen (inputlegitimiteit) en om de daaruit volgende resultaten van beleid objectief aantoonbaar te maken (output legitimiteit). Op deze manier kunnen beleidsmedewerkers via bestuurders verantwoording afleggen aan burgers.

Ook transparantie is een belangrijke factor. Door het beleidsproces te baseren op vaste procedures en objectieve gegevens, ontstaat externe verifieerbaarheid. Beleidskeuzes zijn hierdoor uitlegbaar, reproduceerbaar en vergelijkbaar in de tijd. Dit is een aspect dat als essentieel wordt gezien voor vertrouwen van burgers in de overheid.

Opvallend is dat in tegenstelling tot wat de literatuur suggereert, subjectieve indicatoren niet slechts als noodoplossing worden gezien bij gebrek aan objectieve gegevens. Wel blijven subjectieve indicatoren van ondergeschikt belang en worden ze vooral binnen vooraf vastgestelde beleidskaders benut.

Kortom, de voorkeur voor objectieve indicatoren wordt verklaard door hun rol in het versterken van betrouwbaarheid, legitimiteit en transparantie. Subjectieve indicatoren spelen wel een aanvullende rol, maar worden zelden als zelfstandig fundament voor beleid geaccepteerd.

6.1 Beperkingen en aanbevelingen

Dit onderzoek kent enkele beperkingen en biedt aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Een belangrijke overweging betreft de invloed van de vooraf opgestelde stellingen. Het voordeel van deze aanpak is dat respondenten, zonder directe sturing van de onderzoeker en zonder volledige kennis van de achterliggende onderzoeksvraag, hun persoonlijke visie konden geven op de stellingen. Tegelijkertijd schuilt hierin ook een beperking dat de selectie van stellingen de denkrichting van de respondenten onbedoeld kan beïnvloeden. Met als resultaat hen te sturen richting bepaalde verklaringen en bood de vaste set stellingen een beperkte keuzeruimte. Waardoor mogelijk relevante nuances of alternatieve verklaringen buiten beschouwing zijn gebleven. Om dit risico te ondervangen is aan het einde van elk interview expliciet gevraagd of er, naast de besproken thema's, nog andere verklaringen waren die volgens de respondenten een rol speelden. Deze vraag leverde echter geen nieuwe inzichten op en respondenten herhaalden eerdere argumenten in andere bewoordingen.

Ten tweede is dit onderzoek uitgevoerd met behulp van de Q-methode en aanvullende interviews, waarbij respondenten zijn bevroegd over hun werkwijze in plaats van dat hun gedrag is geobserveerd. Dit brengt de beperking met zich mee dat het onderzoek afhankelijk is van informatie van de respondenten, wat de kans op sociaal wenselijke antwoorden vergroot. Daarnaast kunnen de respondenten beschikken over onvoldoende zelfreflectie waardoor wat zij aangeven mogelijk niet representeert wat zij in de praktijk ook toepassen.

De laatste beperking van dit onderzoek betreft de beperkte aandacht voor contextuele factoren. In het onderzoek is gezocht naar algemene verklaringen die toepasbaar zijn op

verschillende beleidsterreinen waarop de beleidsmedewerkers actief zijn. Uit de interviews kwam echter naar voren dat tussen beleidsterreinen verschillen bestaan in de mate waarin objectieve en subjectieve indicatoren worden benut. Hieruit vloeit de eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek. Tijdens de interviews werd gesuggereerd dat per beleidsterrein andere afwegingen worden gemaakt over het gebruik van subjectieve indicatoren. Vervolgonderzoek zou kunnen nagaan of deze verschillen invloed hebben op de inzet van subjectieve indicatoren bij beleidsvorming. Daarnaast kan ook onderzocht worden wat hier de verklaring voor is.

De tweede aanbeveling vloeit voort uit de focus van dit onderzoek op de voorkeur voor objectieve indicatoren. In vervolgonderzoek kan onderzocht worden onder welke voorwaarden of in welke contexten subjectieve indicatoren een grotere rol kunnen of zouden moeten spelen. Een dergelijk perspectief biedt verdieping in de afwegingen die beleidsmakers maken en kan inzicht geven in situaties waarin subjectieve informatie van waarde is voor het beleidsproces.

6.2 Maatschappelijke implicatie

Onder de beleidsmedewerkers was weinig sprake van kritische reflectie op het gebruik van objectieve indicatoren. Dit terwyl uit de aanleiding van dit onderzoek blijkt dat een sterke focus op dergelijke indicatoren het risico met zich meebrengt dat de menselijke maat uit het oog wordt verloren en onbedoelde neveneffecten van beleid optreden. De respondenten werd gevraagd of zij zelf situaties hadden meegemaakt waarin het sturen op objectieve indicatoren tot ongewenste effecten leidde. Verschillende respondenten bevestigden dit. De beleidsaanbeveling die hieruit voortvloeit is dat objectieve indicatoren zeer waardevol zijn maar dat bij het maken van beleid ook kritisch gereflecteerd dient te worden op het gebruik van objectieve indicatoren.

7. Literatuurlijst

- Andersen, L. B., Boesen, A., & Pedersen, L. H. (2016). Performance in Public Organizations: Clarifying the Conceptual Space. *Public Administration Review*, 76(6), 852–862. <https://doi.org/10.1111/puar.12578>
- Andrews, R., Boyne, G. A., Walker, R. M., Meier, K. J., Walker, R. M., Boyne, G. A., & O’Toole, J. (2006). Subjective and objective measures of organizational performance: An empirical exploration. In *Public Service Performance* (pp. 14–34). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511488511.002>
- Bundi, P., & Pattyn, V. (2023). Trust, but verify? Understanding citizen attitudes toward evidence-informed policy making. *Public Administration (London)*, 101(4), 1227–1246. <https://doi.org/10.1111/padm.12852>
- Clark, T., Foster, L., Sloan, L., & Bryman, A. (2021). *Bryman’s social research methods* (Sixth edition.). Oxford University Press.
- Dziopa, F., & Ahern, K. (2011). A Systematic Literature Review of the Applications of Q-Technique and Its Methodology. *Methodology*, 7(2), 39–55. <https://doi.org/10.1027/1614-2241/a000021>
- Kumar, L., George, R., Kunjavara, J., & Anisha, P. (2023). Q-Methodology as a research design: A brief overview. *Indian Journal of Continuing Nursing Education*, 24(1), 25–28. https://doi.org/10.4103/ijcn.ijcn_74_22
- Lonsdale, J. (2009). Managing performance international comparisons by Geert Bouckaert and John Halligan. *Public Administration (London)*, 87(3), 702–704. https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2009.01777_3.x
- Lundberg, A., de Leeuw, R., & Aliani, R. (2020). Using Q methodology: Sorting out subjectivity in educational research. *Educational Research Review*, 31(November 2020), 100361-. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100361>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2024, 11 april). *Decentralisatie*

van overheidstaken naar gemeenten. Gemeenten | Rijksoverheid.nl.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten>

Moynihan, D. P. (2008). The dynamics of performance management: *constructing information and reform (1st ed.)*. Georgetown University Press.

Parks, R. B. (1984). Linking Objective and Subjective Measures of Performance. *Public Administration Review*, 44(2), 118–127. <https://doi.org/10.2307/975862>

Schachter, H. L. (2010). Objective and Subjective Performance Measures: A Note on Terminology. *Administration & Society*, 42(5), 550–567. <https://doi.org/10.1177/0095399710378080>

Scharpf, F. (1999). *Governing in Europe: Effective and Democratic?* Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198295457.001.0>

Torring, J., Bøgh Andersen, L., & Greve, C. (2020). *Public Governance Paradigms: Competing and Co-Existing (1st ed.)*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781788971225>

van den Berg, S., (2024). *Geannoteerde Bibliografie - Academische vaardigheden voor bestuurskundigen*. Universiteit Leiden

van den Berg, S., (2025). *Literatuuronderzoek - Beleid en Beleidsvorming in Multi-Level Governance*. Universiteit Leiden

van der Voet, J., & Lerusse, A. (2024). Performance information and issue prioritization by political and managerial decision-makers: A discrete choice experiment. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 34(4), 582–597. <https://doi.org/10.1093/jopart/muae011>

van Thiel, S., & Leeuw, F. L. (2002). The Performance Paradox in the Public Sector. *Public*

Performance & Management Review, 25(3), 267–281.
<https://doi.org/10.1080/15309576.2002.11643661>

Vernon, R. (1979). Unintended Consequences. *Political Theory*, 7(1), 57–73.
<https://doi.org/10.1177/009059177900700104>

8. Bijlage 1: Stellingen

Objectief	
Betrouwbaarheid <ul style="list-style-type: none">- Minder interpretatieverschillen- Minder discussie	<p>Stelling 1: Als beleid wordt gebaseerd op controleerbare feiten en cijfers die door iedereen hetzelfde geïnterpreteerd kunnen worden, ervaar ik het beleid als betrouwbaar.</p> <p>Stelling 2: Als beleid wordt gebaseerd op feiten en verifieerbare cijfers, ontstaat er meer overeenstemming over de verwachte resultaten, wat de betrouwbaarheid van het beleid vergroot.</p> <p>Stelling 3: Controleerbare gegevens helpen om beleidsdiscussies te baseren op feiten in plaats van op meningen, wat de betrouwbaarheid van het beleid vergroot.</p>
Legitimiteit <ul style="list-style-type: none">- Input legitimiteit- Throughput legitimiteit- Output legitimiteit	<p>Stelling 4: Legitimiteit van beleid neemt toe wanneer beleid wordt onderbouwd/ gebaseerd is op wetenschappelijke kennis, feiten en te meten cijfers.</p> <p>Stelling 5: Beleid moet tot stand komen via vaste, transparante en objectief toetsbare procedures, zodat de legitimiteit van het proces gewaarborgd is.</p> <p>Stelling 6: Beleid is voor mij eerder legitiem op het moment dat de resultaten aantoonbaar zijn op basis van feitelijke en controleerbare gegevens.</p>

	<p>Stelling 7: Ik vind dat de legitimiteit van beleid toe neemt wanneer beleidsresultaten zijn gebaseerd op data die onafhankelijk en reproduceerbaar zijn vastgesteld.</p>
<p>Transparantie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extern verifieerbaarheid - Publieke controle - Vergelijkbaarheid 	<p>Stelling 8: Ik vind het belangrijk dat beleid gebaseerd is op feiten en cijfers die ook door anderen te controleren en te verifiëren zijn.</p> <p>Stelling 9: Wanneer beleid gestoeld is op objectieve en controleerbare informatie, kunnen burgers en politici beter nagaan of het beleid goed en effectief is.</p> <p>Stelling 10: Ik vind het belangrijk dat beleid vergelijkbaar is met dat van andere gemeenten/ander beleid en over tijd, omdat dit de effectiviteit ten goede komt.</p> <p>Stelling 11: Wanneer beleid meetbare resultaten oplevert, kunnen deze vergeleken worden met andere situaties of over tijd, wat de effectiviteit van beleid vergroot.</p>
<p>Subjectief</p>	
<p>Externe subjectiviteit</p>	<p>Stelling 12: Bij het verzamelen van gegevens via enquêtes hecht ik veel waarde aan de persoonlijke ervaringen en verwachtingen van burgers voor het vormgeven van beleid.</p> <p>Stelling 13: Ik beschouw beleid als geslaagd wanneer uit een burger enquête blijkt dat burgers</p>

	<p>tevreden zijn over de resultaten.</p> <p>Stelling 14: Als uit een representatieve steekproef blijkt dat burgers actie wensen op een bepaald beleidsterrein, vind ik dat een directe aanleiding om te handelen.</p> <p>Stelling 15: Voor mij weegt de mening van burgers zwaarder dan de cijfers uit formele evaluatierapporten.</p>
Interne subjectiviteit	<p>Stelling 16: Wanneer collega's mij intern aangeven dat er behoefte is aan nieuw beleid, beschouw ik dat als een directe aanleiding om ermee aan de slag te gaan.</p> <p>Stelling 17: Voor mij kunnen interne zorgen of verwachtingen van collega's voldoende aanleiding zijn om beleidsaanpassingen/ beleidsvorming te overwegen.</p>
Objectief niet toereikend	<p>Stelling 18: Ik neem de mening van burgers mee in mijn beleid wanneer ik geen betrouwbare feitelijke gegevens beschikbaar heb om het vraagstuk te onderbouwen.</p> <p>Stelling 19: Als het te duur of te lastig is om gegevens op een feitelijke manier te verzamelen, gebruik ik informatiebronnen zoals enquêtes onder burgers.</p> <p>Stelling 20: Ik gebruik pas ervaringsverhalen of meningen als basis voor beleid wanneer harde</p>

	gegevens ontbreken of onvoldoende inzicht geven.
--	--

9. Bijlage 2: De matrix

1	2	3	4	5	6	7	8

Negatieve gevoelens

Neutrale gevoelens

Positieve gevoelens

10. Bijlage 3: Uitleg sorteringsproces

Stap 1: de stellingen sorteren

U heeft een stapel kaarten voor zich liggen. Op elk kaartje staat een stelling. Neem de tijd om elke stelling te bekijken en deel deze vervolgens in bij één van de drie onderstaande stapels. Op die manier ontstaan er drie afzonderlijke stapels.

Stapel 1 (rechts): Dit zijn stellingen waarmee u het eens bent, die u belangrijk vindt en/of waarbij u een positief gevoel heeft.

Leg deze stellingen op een stapel aan de rechterkant van de tafel.

Stapel 2 (links): Dit zijn stellingen waarmee u het oneens bent, die u onbelangrijk vindt of waarbij u zich niet goed voelt.

Leg deze stellingen op een stapel aan de linkerkant van de tafel.

Stapel 3 (midden): Dit zijn stellingen waar u neutraal tegenover staat, waar u over twijfelt, of waarbij u zowel positieve als negatieve gevoelens heeft (bijvoorbeeld afhankelijk van de context).

Leg deze stellingen op een stapel recht voor u, in het midden van de tafel.

Stap 2: Stelling in de matrix plaatsen

Voor u liggen nu drie stapels: rechts (stapel 1), links (stapel 2) en in het midden (stapel 3). Leg stapel 2 en 3 even opzij, zodat u alleen stapel 1 (de rechter stapel) voor u heeft.

1. Leg nu de stellingen uit deze stapel open voor u neer op een manier waarop u ze allemaal tegelijk kunt bekijken. U gaat de stellingen plaatsen in de matrixvorm, waarbij elke stelling een eigen plek krijgt.
2. Het draait hierbij om de **relatieve plaatsing tussen kolommen en gebaseerd op uw persoonlijke mening:**
 - Stellingen die **onder elkaar** staan (binnen één kolom) hebben **gelijke waarde**.
 - Stellingen die **naast elkaar** liggen (in verschillende kolommen) verschillen van waarde: hoe meer naar rechts, hoe sterker u zich in die stelling herkent of ermee instemt.

Twijfel niet te lang, het gaat om uw algemene gevoel bij de stellingen, niet om goed of fout.

3. Laat het weten zodra u alle stellingen uit de stapel een plek heeft gegeven en wacht op akkoord om verder te gaan naar de volgende stap.

Stap 3 - Stellingen uit stapel 2 rangschikken

Herhaal bovenstaande stappen 1, 2 en 3 voor stapel 2. Begin in plaats van rechts, aan de linkerkant van de matrix.

Stap 4 - Stellingen uit stapel 3 rangschikken

Tot slot dienen de stellingen van stapel 3 op dezelfde manier gerangschikt te worden. Dit betreft de positionering van de stellingen in het midden van de matrix.

Stap 5 - Laatste controle

Bekijk de stellingen en de matrix nogmaals. Staan alle stellingen op de juiste plek? Het is toegestaan om nog aanpassingen te maken. Geef een signaal wanneer u tevreden bent met het resultaat.

Matrix

1	2	3	4	5	6	7	8

Negatieve gevoelens

Neutrale gevoelens

Positieve gevoelens

11. Bijlage 4: Rangschikking per respondent

Uiterste rangschikking alle respondenten

Categorieën	Meest negatief tegenover	Meest positief tegenover
	Objectieve indicatoren	
Betrouwbaarheid	-	2 keer
Legitimiteit	-	6 keer
Transparantie	1 keer	1 keer
	Subjectieve indicatoren	
Interne subjectiviteit	3 keer	-
Externe subjectiviteit	1 keer	1 keer
Objectief niet toereikend	5 keer	-

Rangschikking tweede kolom alle respondenten

Categorieën	2e kolom negatief	2e kolom positief
	Objectieve indicatoren	
Betrouwbaarheid	2 keer	6 keer
Legitimiteit	1 keer	5 keer
Transparantie	-	5 keer
	Subjectieve indicatoren	
Interne subjectiviteit	2 keer	1 keer
Externe subjectiviteit	7 keer	3 keer
Objectief niet toereikend	8 keer	-

Respondent 1:

18 Objectief niet toereikend	16 Interne subjectiviteit	15 Externe subjectiviteit	20 Objectief niet toereikend	4 Legitimiteit	6 Legitimiteit	3 Betrouwbaar	7 Legitimiteit
	14 Externe subjectiviteit	12 Externe subjectiviteit	17 Interne subjectiviteit	9 Transparantie	11 Transparantie	2 Betrouwbaar	
		19 Objectief niet toereikend	10 Transparantie	5 Legitimiteit	8 Transparantie		
			13 Externe subjectiviteit	1 Betrouwbaar			

Respondent 2:

15 Externe subjectiviteit	18 Objectief niet toereikend	10 Transparantie	14 Externe subjectiviteit	4 Legitimiteit	6 Legitimiteit	5 Legitimiteit	2 Betrouwbaar
	7 Legitimiteit	12 Externe subjectiviteit	19 Objectief niet toereikend	20 Objectief niet toereikend	1 Betrouwbaar	11 Transparantie	
		13 Externe subjectiviteit	9 Transparantie	8 Transparantie	16 Interne subjectiviteit		
			17 Interne subjectiviteit	3 Betrouwbaar			

Respondent 3:

17 Interne subjectiviteit	16 Interne Subjectiviteit	15 Externe subjectiviteit	13 Externe subjectiviteit	8 Transparantie	2 Betrouwbaar	6 Legitimiteit	4 Legitimiteit
	12 Externe subjectiviteit	19 Objectief niet toereikend	18 Objectief niet toereikend	9 Transparantie	5 Legitimiteit	3 Betrouwbaar	
		10 Transparantie	14 Externe subjectiviteit	7 Legitimiteit	11 Transparantie		
			20 Objectief niet toereikend	1 Betrouwbaar			

Respondent 4:

19 Objectief niet toereikend	15 Externe subjectiviteit	20 Objectief niet toereikend	8 Transparantie	5 Legitimiteit	11 Transparantie	16 Interne subjectiviteit	4 Legitimiteit
	18 Objectief niet toereikend	2 Betrouwbaar	6 Legitimiteit	9 Transparantie	12 Externe subjectiviteit	14 Externe subjectiviteit	
		1 Betrouwbaar	13 Externe subjectiviteit	3 Betrouwbaar	7 Legitimiteit		
			10 Transparantie	17 Interne subjectiviteit			

Respondent 5:

18 Objectief niet toereikend	1 Betrouwbaar	9 Transparantie	15 Externe subjectiviteit	14 Externe subjectiviteit	4 Legitimiteit	8 Transparantie	12 Externe subjectiviteit
	2 Betrouwbaar	10 Transparantie	17 Interne subjectiviteit	16 Interne subjectiviteit	11 Transparantie	13 Externe subjectiviteit	
		20 Objectief niet toereikend	7 Legitimiteit	6 Legitimiteit	5 Legitimiteit		
			3 Betrouwbaar	19 Objectief niet toereikend			

Respondent 6:

17 Interne subjectiviteit	13 Externe subjectiviteit	10 Transparantie	16 Interne subjectiviteit	7 Legitimiteit	3 betrouwbaar	8 Transparantie	5 Legitimiteit
	18 Objectief niet toereikend	20 Objectief niet toereikend	12 Externe subjectiviteit	2 Betrouwbaar	4 legitimiteit	11 Transparantie	
		19 Objectief niet toereikend	15 Externe subjectiviteit	6 Legitimiteit	1 Betrouwbaar		
			9 Transparantie	14 Externe subjectiviteit			

Respondent 7:

19 Objectief niet toereikend	18 Objectief niet toereikend	13 Externe subjectiviteit	17 Interne subjectiviteit	14 Externe subjectiviteit	11 Transparantie	12 Externe subjectiviteit	3 Betrouwbaar
	20 Objectief niet toereikend	10 Transparantie	16 Interne subjectiviteit	6 Legitimiteit	5 Legitimiteit	7 Legitimiteit	
		15 Externe subjectiviteit	1 Betrouwbaar	9 Transparantie	8 Transparantie		
			4 Legitimiteit	2 Betrouwbaar			

Respondent 8:

18 Objectief niet toereikend	13 Externe subjectiviteit	19 Objectief niet toereikend	17 Interne subjectiviteit	6 Legitimiteit	9 Transparantie	7 Legitimiteit	5 Legitimiteit
	15 Externe subjectiviteit	20 Objectief niet toereikend	16 Interne subjectiviteit	11 Transparantie	3 Betrouwbaar	8 Transparantie	
		14 Externe subjectiviteit	10 Transparantie	2 Betrouwbaar	4 Legitimiteit		
			12 Externe subjectiviteit	1 Betrouwbaar			

Respondent 9:

16 Interne subjectiviteit	19 Objectief niet toereikend	10 Transparantie	13 Externe subjectiviteit	3 Betrouwbaar	4 Legitimiteit	1 Betrouwbaar	5 Legitimiteit
	14 Externe subjectiviteit	18 Objectief niet toereikend	12 Externe subjectiviteit	8 Transparantie	6 Legitimiteit	7 Legitimiteit	
		15 Externe subjectiviteit	20 Objectief niet toereikend	17 Interne subjectiviteit	2 Betrouwbaar		
			11 Transparantie	9 Transparantie			

Respondent 10:

10 Transparantie	19 Objectief niet toereikend	5 Legitimiteit	14 Externe subjectiviteit	17 Interne subjectiviteit	4 Legitimiteit	3 Betrouwbaar	9 Transparantie
	18 Objectief niet toereikend	15 Externe subjectiviteit	20 Objectief niet toereikend	11 Transparantie	8 Transparantie	1 Betrouwbaar	
		13 Externe subjectiviteit	12 Externe subjectiviteit	7 Legitimiteit	6 Legitimiteit		
			2 Betrouwbaar	16 Interne subjectiviteit			

12. Bijlage 5: Opzet semi-gestructureerde interviews

Foto maken van de gesorteerde stellingen

Introductie:

1. De respondent zich laten introduceren
 - a. Naam, functie en hoe lang hij of zij al voor de gemeente werkt

Vragen over de stellingen

2. Hoe vond u het sorteren van de stellingen?
3. Als u nu naar de eerste resultaten kijkt, wat denkt u dan?
4. Waarom zijn feiten en cijfers belangrijk bij het vormen van beleid?
5. Waarom zijn meningen belangrijk bij het vormen van beleid?
6. Waarom heb je ze op deze manier neergelegd?

Draaien van de kaartjes + foto maken

7. Wat is de afweging voor u geweest om stelling ... helemaal rechts te plaatsen?
8. Kunt u afwegingen delen over de rechterkant van de matrix?
9. Wat is de afweging voor u geweest om stelling ... helemaal links te plaatsen?
10. Kunt u de afwegingen delen over de linkerkant van de matrix?
11. Stel een vraag over de beoordeling van een betrouwbaarheids vraag
12. Stel een vraag over de beoordeling van een legitimizeitsvraag
13. Stel een vraag over de beoordeling van een transparantie vraag
14. Stel een vraag over de beoordeling van een externe subjectiviteit vraag
15. Stel een vraag over de beoordeling van een interne subjectiviteit vraag
16. Stel een vraag over de beoordeling waarbij objectief niet toereikend genoeg is

17. Kunt u iets meer toelichten over waarom u deze stelling op deze plek heeft geplaatst?
 - a. Hoe neemt u dat mee in uw werk? Hoe past u beleid daarop aan?

Overige vragen over beleidsvorming

18. Vindt u dat u zich tot iemand moet verantwoorden over het maken van beleid?
19. Als feiten en meningen niet overeen komen? wat weegt dan zwaarder en wat neem je mee?

- a. Verschilt dat per beleidsgebied?
- b. Heeft u een voorbeeld?

Eindvragen

- 20. Heeft u weleens meegemaakt dat er gevolgen optreden die u van tevoren niet bedacht had, doordat er enkel gestuurd was op meetbare cijfers en feiten?
- 21. Los van de stellingen, zijn er nog andere afwegingen die u belangrijk vindt bij het vormen van beleid die nog niet aan de orde is gekomen? Geef een toelichting
- 22. Wilt u nog iets toevoegen aan het gesprek wat nog niet aan bod is gekomen?

13. Bijlage 6: Toestemmingsformulier

Toestemmingsformulier afstudeeronderzoek Universiteit Leiden

Uitnodiging

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan een afstudeeronderzoek naar de afwegingen van beleidsmedewerkers bij beleidsvorming. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Sara van den Berg, Master Student van de opleiding Management van de Publieke Sector; Politiek, Beleid en Management aan Universiteit Leiden. Dit onderzoek wordt uitgevoerd onder begeleiding van Dr. M.C. Joosen.

Deelname aan het onderzoek

U bent gevraagd deel te nemen aan de dataverzameling van dit onderzoek, dat plaatsvindt op [datum aanpassen per respondent]. De dataverzameling bestaat uit twee delen: de Q-methode en een interview. Allereerst wordt u tijdens de Q-methode gevraagd om stellingen te rangschikken. Deze stellingen gaan over verschillende afwegingen waarop beleidskeuzes worden gebaseerd. U wordt gevraagd om tijdens de Q-methode aan te geven met welke stellingen u het eens of oneens bent en over welke stellingen u zich neutraal voelt. Vervolgens gaat u met de onderzoeker in gesprek over de uitkomsten van deze rangschikking, over zaken die de respondenten zelf graag willen bespreken en over actuele voorbeelden uit de praktijk. Dit zal in de vorm van een interview zijn.

Tijdsduur

De dataverzameling zal eenmalig plaatsvinden en zal naar schatting 1 uur duren.

Deelnemersrechten

- U kunt op ieder moment besluiten om te stoppen met uw deelname, zonder nadere uitleg. Daarnaast heeft u het recht om te vragen of de data en informatie die u tot dan toe heeft gedeeld, niet gebruikt of verwijderd wordt.
- U heeft bij iedere vraag het recht om af te zien van beantwoording, zonder verdere uitleg.
- U heeft het recht om antwoord te krijgen op uw eventuele vragen over de procedure (tenzij de beantwoording effect heeft op de uitkomst van het onderzoek). Benader de onderzoeker voorafgaand aan het onderzoek indien u vragen heeft naar aanleiding van deze informatiebrief.

Opbrengsten en risico's

Er zijn geen opbrengsten of risico's bij dit onderzoek.

Compensatie

Uw deelname aan dit onderzoek is op vrijwillige basis.

Vertrouwelijkheid/anonimiteit

Alle informatie in dit onderzoek zal volledig vertrouwelijk behandeld worden. Tijdens het interview zal een geluidsopname worden gemaakt zodat de onderzoeker nadien de opname kan terugluisteren voor onderzoeksdoeleinden. Verder zullen de resultaten van het onderzoek volledig worden geanonimiseerd. De scriptiebegeleidster (Dr. M.C. Joosen) is, naast de onderzoeker, de enige persoon die toegang heeft tot de data. Zodra het onderzoek is afgerond en beoordeeld, zal de opname en overige informatie verwijderd worden. Het eindproduct (de masterscriptie) zal in de scriptiedatabank van Universiteit Leiden worden geplaatst. Deze

databank is openbaar. Alle gegevens worden volledig geanonimiseerd zodat de identiteit van de respondenten niet te herleiden is.

Verdere informatie

Dr. M.C. Joosen is altijd bereikbaar voor vragen over dit onderzoek of uw deelname. U kunt contact opnemen via m.c.joosen@fgga.leidenuniv.nl

Mocht u geïnteresseerd zijn in de uitkomsten van dit onderzoek, dan kunt u contact opnemen met Sara van den Berg via s.c.van.den.berg.3@umail.leidenuniv.nl

Met het ondertekenen van deze informatiebrief gaat u akkoord met het volgende: (1) u heeft de informatiebrief gelezen en er zijn geen onduidelijkheden, (2) vragen over uw deelname aan dit onderzoek zijn voldoende beantwoord, (3) u neemt op vrijwillige basis deel aan dit onderzoek (zonder enige vorm van dwang).

Naam/initialen respondent + Handtekening + datum

Naam onderzoeker Handtekening onderzoeker
